

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
साउन २०७१

गभर्नर डा. युवराज खतिवडाले
२०७१ साउन २ गते
सार्वजनिक जानकारीका लागि जारी गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं. ४४११६३८
Website: www.nrb.org.np

विषय सूची

<i>विवरण</i>	<i>पृष्ठ</i>
पृष्ठभूमि	१
अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक परिदृश्य	२
आन्तरिक आर्थिक स्थिति	३
वित्तीय बजार	४
मौद्रिक स्थिति	७
तरलता व्यवस्थापन	८
आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को मौद्रिक नीति तथा वित्तीय क्षेत्र कार्यक्रम	९
मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा	९
आर्थिक तथा मौद्रिक लक्ष्य	१०
मौद्रिक नीतिको सञ्चालन उपकरण	१०
वित्तीय क्षेत्र सुधार, नियमन तथा सुपरिवेक्षण	१२
घरेलु तथा साना व्यवसाय	१५
लघुवित्त तथा वित्तीय पहुँच	१६
विदेशी विनिमय व्यवस्थापन	१७
अनुसूची १ : आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा प्रगति विवरण	२०
अनुसूची २ : आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को वित्तीय क्षेत्र, लघुवित्त तथा विदेशी विनिमय सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरूको प्रगति विवरण	२१
अनुसूची ३ : मौद्रिक सर्वेक्षणको प्रक्षेपण	३१
तालिका सूची	३२

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को मौद्रिक नीति

पृष्ठभूमि

१. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ ले निर्दिष्ट गरे अनुरूप यस बैंकले मूल्य तथा वाह्य क्षेत्र स्थिरता एवम् वित्तीय स्थायित्व कायम गर्ने उद्देश्यले मौद्रिक नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को लागि तर्जुमा गरिएको यो मौद्रिक नीति पनि समष्टिगत माग पक्षबाट सृजना हुने मुद्रास्फीतिलाई नियन्त्रण गर्ने, वाह्य क्षेत्र सन्तुलन कायम राख्ने तथा वित्तीय क्षेत्र स्थायित्व कायम गर्नेतर्फ उन्मुख रहेको छ। साथै, दीगो आर्थिक तथा वित्तीय विकासका लागि टेवा पुऱ्याउन समेत उत्पादनशील क्षेत्रतर्फ कर्जा प्रवाह गर्ने तथा वित्तीय सेवाको विस्तार र वित्तीय समावेशीकरणलाई अभिवृद्धि गर्नेतर्फ पनि मौद्रिक नीतिको जोड रहेको छ।
२. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा मुलुकको समष्टिगत आर्थिक स्थिति सन्तोषजनक रह्यो। खासगरी कृषि उत्पादन वृद्धि भएको तथा सेवा क्षेत्रको वृद्धिदरमा समेत सुधार आएकोले आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा मुलुकको समष्टिगत आर्थिक वृद्धिदर विगत पाँच वर्षको तुलनामा उच्च रह्यो। तथापि, सरकारले समयमै बजेट जारी गरेपनि पूँजीगत खर्च अपेक्षित रूपले बढ्न नसकेको तथा उर्जा संकट लगायत अन्य संरचनागत समस्याका कारण निजी क्षेत्रको लगानी भने संकुचित रह्यो। समीक्षा वर्षमा मौद्रिक विस्तार अपेक्षित स्तरमै रहेपनि पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यवृद्धि लगायत अन्य आपूर्तिजन्य कारणले मूल्य वृद्धिदर लक्षित स्तरभन्दा केही माथि रह्यो भने उच्च आयात एवम् न्यून निर्यात वृद्धिका कारण व्यापार घाटा फराकिलो हुने क्रम यथावत रह्यो। तथापि, विप्रेषण आप्रवाह एवम् वैदेशिक सहायता रकम उल्लेख्य रूपमा भित्रिएकोले वाह्य क्षेत्र अन्तर्गत चालू खाता बचत रहनुको साथै शोधनान्तर बचत उल्लेख्य रूपमा कायम रहन सक्यो।
३. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा विप्रेषण आप्रवाहमा भएको उल्लेख्य वृद्धिका कारण बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा प्रवाहको तुलनामा निक्षेप परिचालनमा तीब्र विस्तार भएकोले बैंकिङ्ग क्षेत्रमा उच्च तरलताको स्थिति रहिरह्यो। उच्च तरलताको पृष्ठभूमिमा दोस्रो संविधानसभाको चुनावपछि शेयर कारोबार र मूल्य बढ्न थाल्यो भने घरजग्गा कारोबारमा पनि वृद्धि हुन थाल्यो। आर्थिक वर्षको शुरुका केही महिनाहरूमा कमजोर हुँदै गएको नेपाली रुपैयाँको अमेरिकी डलर लगायतका परिवर्त्य मुद्रासँगको विनिमयदर पछिल्लो समयमा स्थिर रह्यो।
४. दोस्रो संविधानसभाको निर्वाचनपश्चात् आर्थिक क्षेत्रमा आएको गतिशिलतासँगै लगानीको वातावरणमा पनि सुधार हुने देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को लागि सरकारी बजेट समयमै आएकोले भौतिक पूर्वाधार विकास एवम् निजी क्षेत्रको आर्थिक गतिविधि विस्तारमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ। फलस्वरूप, कृषि क्षेत्रको वृद्धिदरमा अघिल्लो वर्षको तुलनामा केही शिथिलता आइहाले पनि सेवा क्षेत्रका साथै उद्योग क्षेत्रको विस्तार केही उच्च हुन गई समग्र आर्थिक वृद्धि सन्तोषजनक रहने अनुमान छ। विप्रेषण आप्रवाहको विद्यमान वृद्धिदर कायम रहेमा बैंकिङ्ग प्रणालीमा अधिक तरलता हुने र मौद्रिक विस्तार भई आयात तथा मुद्रास्फीतिमा चाप पर्ने र शेयर तथा घरजग्गा जस्ता सम्पत्तिको मूल्य पनि अस्वभाविक बढ्ने सम्भावनाले गर्दा मौद्रिक नीतिलाई कसिलो तुल्याउँदै जानुपर्ने देखिएको छ।

५. मुलुकको वर्तमान आर्थिक तथा वित्तीय स्थितिको विश्लेषण, अघिल्लो वर्षको मौद्रिक नीतिको समीक्षा (अनुसूची १ र २), आन्तरिक एवम् अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक परिदृश्य, मौद्रिक नीतिका विद्यमान चुनौतीहरू लगायत नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को बजेटले निर्दिष्ट गरे अनुरूपका लक्ष्य तथा कार्यक्रमहरूलाई प्रमुख आधार मानी यो मौद्रिक नीति तर्जुमा गरिएको छ। यस क्रममा नेपाल बैंकर्स संघ, डेभलपमेण्ट बैंकर्स एसोसिएशन, वित्त कम्पनी संघ, लघुवित्त बैंकर्स संघ, उद्योग वाणिज्य महासंघ लगायत अन्य सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त सुझावहरूलाई यथासम्भव यो मौद्रिक नीतिमा समेटिएको छ।

अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक परिदृश्य

६. अमेरिका, युरो क्षेत्र, जापान लगायतका विकसित मुलुकहरूमा विगत लामो समयदेखि विद्यमान वित्तीय संकटकका प्रतिकूल प्रभावहरू अन्त्य भई सन् २०१४/१५ मा यी मुलुकहरूको अर्थतन्त्रमा सुधार हुने अपेक्षा गरिएको छ। तथापि, न्यून मूल्य वृद्धिदरका कारण युरो क्षेत्रमा सम्भावित मन्दीको जोखिम भने कायमै रहेको छ। विकसित मुलुकहरूको अर्थतन्त्रमा देखिएको सुधारसँगै उदीयमान एवम् विकासशील मुलुकहरूको आर्थिक गतिविधिमा विस्तार हुनुका साथै विश्व व्यापारको आयतन समेत फराकिलो हुँदै गएको छ। विकसित मुलुकहरूको वाह्य मागमा आएको सुधारको कारण त्यसबाट विकासशील एवम् उदीयमान मुलुकहरूको अर्थतन्त्रमा सकारात्मक प्रभाव परेतापनि अमेरिकी फेडरल रिजर्भ बैंकले शुरु गरेको सम्पत्ति खरिद (Asset Purchase) को मात्रालाई घटाउने (Tapering) नीतिको असरले गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय वित्त बजारमा ब्याजदर वृद्धि भई उदीयमान मुलुकहरूबाट पूँजी बाहिरिन गई तिनीहरूको मुद्रा अवमूल्यन हुने सम्भावना देखिन्छ।
७. अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषद्वारा सन् २०१४ को अप्रिलमा जारी गरिएको World Economic Outlook अनुसार विश्वको आर्थिक वृद्धिदर सन् २०१४ मा ३.६ प्रतिशत र सन् २०१५ मा ३.९ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण रहेको छ। कोषका अनुसार सन् २०१४ मा अमेरिकी अर्थतन्त्र २.८ प्रतिशतले र युरो क्षेत्रको अर्थतन्त्र १.२ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान छ भने उदीयमान तथा विकासशील देशहरूको अर्थतन्त्र ४.९ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। त्यसैगरी, सन् २०१३ मा क्रमशः ४.४ प्रतिशत र ७.७ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिदर हासिल गरेका छिमेकी मुलुकहरू भारत र चीनको अर्थतन्त्र सन् २०१४ मा क्रमशः ५.४ प्रतिशत र ७.५ प्रतिशतले वृद्धि हुने कोषको अनुमान छ।
८. आर्थिक मन्दीको प्रभावबाट विस्तारै मुक्त हुँदै गएतापनि विकसित मुलुकहरूको समष्टिगत आन्तरिक मागको अवस्था अझैपनि कमजोर रहेकोले विश्वको मुद्रास्फीतिमा कम चाप पर्ने देखिन्छ। खासगरी युरो क्षेत्रको मूल्यवृद्धि लक्षित स्तरभन्दा न्यून रहेको कारण विश्वको समग्र मुद्रास्फीति दरमा संकुचनकारी प्रभाव पर्ने देखिन्छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषका अनुसार सन् २०१३ मा विकसित मुलुकहरूको मुद्रास्फीति दर १.४ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०१४ मा १.५ प्रतिशत रहने अनुमान छ। त्यसैगरी, उदीयमान एवम् विकासशील मुलुकहरूको मुद्रास्फीति दर सन् २०१३ मा ५.८ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०१४ मा ५.५ प्रतिशत रहने अनुमान छ। कोषका अनुसार सन् २०१३ मा २.६ प्रतिशत रहेको चीनको मुद्रास्फीति दर सन् २०१४ मा ३.० प्रतिशत रहने अनुमान छ भने भारतको मुद्रास्फीति दर सन् २०१३ मा ९.५ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०१४ मा ८.० प्रतिशत कायम हुने अनुमान छ। भारतमा उपभोक्ता मुद्रास्फीति दरलाई नियन्त्रण गर्दै सन् २०१५ जनवरीसम्ममा ८ प्रतिशतमा र त्यसपछि एक वर्षभित्रमा ६ प्रतिशतमा सीमित गर्ने भारतीय रिजर्भ बैंकको लक्ष्य रहेको छ। तथापि,

भारतमा खाद्यान्नको मूल्यवृद्धि अझै उच्च रहेको, रेल भाडामा वृद्धि गरिएको, एलनिनो (EL Nino) को प्रभावले गर्दा मनसुनी वर्षा कम भई कृषि उत्पादनमा कमी आउने र इराकमा आन्तरिक द्वन्द्व बढ्ने क्रममा रहेकोले पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य बढ्ने सम्भावनाका कारण मुद्रास्फीतिलाई लक्षित सीमामा राख्ने कार्य चुनौतीपूर्ण हुने देखिन्छ। भारतमा हुने मूल्य वृद्धिको असर आयातमार्फत् नेपाली उपभोक्तालाई पनि पर्न सक्ने जोखिम छ।

आन्तरिक आर्थिक स्थिति

९. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा खासगरी मौसमी अनुकूलताको कारण कृषि उत्पादनमा विस्तार हुनुका साथै शान्तिसुरक्षा एवम् श्रम सम्बन्धमा आएको सुधारका कारण गैर-कृषि क्षेत्र समेत सुधारोन्मुख रहेकोले कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर अघिल्ला वर्षहरूको तुलनामा उच्च रहेको छ। समीक्षा वर्षमा यथार्थ कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर आधारभूत मूल्यमा ५.२ प्रतिशत र उत्पादकको मूल्यमा ५.५ प्रतिशत रहेको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको प्रारम्भिक अनुमान छ। अघिल्लो वर्ष यस्तो वृद्धिदर क्रमशः ३.५ प्रतिशत र ३.९ प्रतिशत रहेको थियो। समीक्षा वर्षमा कृषि तथा गैर-कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर क्रमशः ४.७ प्रतिशत र ५.३ प्रतिशत रहेको अनुमान छ, जुन अघिल्लो वर्ष क्रमशः १.१ प्रतिशत र ४.६ प्रतिशत रहेको थियो। समीक्षा वर्षमा गैर-कृषि क्षेत्र अन्तर्गत उद्योग क्षेत्र २.७ प्रतिशतले र सेवा क्षेत्र ६.१ प्रतिशतले वृद्धि भएको अनुमान छ। अघिल्लो वर्ष उद्योग क्षेत्र २.५ प्रतिशतले र सेवा क्षेत्र ५.२ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो।
१०. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को एघार महिनामा उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्कमा आधारित औसत मुद्रास्फीति दर ९.१ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो वर्ष यस्तो मुद्रास्फीति दर वार्षिक औसत ९.९ प्रतिशत रहेको थियो। वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०७१ जेठ महिनामा उपभोक्ता मुद्रास्फीति दर ९.५ प्रतिशत रहेको छ, जुन अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा ८.२ प्रतिशत रहेको थियो। यस अवधिमा खाद्य तथा पेय पदार्थ समूहको मूल्य वृद्धिदर १२.२ प्रतिशत र गैर-खाद्य तथा सेवा समूहको मूल्य वृद्धिदर ७.० प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यी समूहहरूको मूल्य वृद्धिदर क्रमशः ७.७ प्रतिशत र ८.६ प्रतिशत रहेको थियो। खाद्यान्न समूह अन्तर्गत फलफूल तथा तरकारी, माछा-मासु र अण्डा तथा दूधजन्य वस्तुहरूको मूल्यमा भएको उच्च वृद्धि, कमजोर आपूर्ति अवस्था, ऊर्जा संकट, परिवर्त्य विदेशी मुद्रासँग नेपाली मुद्राको अवमूल्यन, पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यवृद्धि र भारतीय मुद्रास्फीतिको कारण नेपालको समग्र मुद्रास्फीतिमा चाप पर्न गएको हो। प्रतिव्यक्ति खर्चयोग्य आय विगत ३ वर्षमा वार्षिक औसत १४.९ प्रतिशतले बढेको तर उत्पादन भने सो अनुरूप वृद्धि नभएको कारणले पनि मुद्रास्फीतिमा चाप परेको छ।
११. २०७१ असार २७ गतेसम्मको नगद प्रवाहमा आधारित तथ्याङ्क अनुसार कुल सरकारी खर्च ९.६ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३७० अर्ब ७८ करोड पुगेको छ। अघिल्लो वर्ष उक्त खर्च ५.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो। कुल खर्चमध्ये चालू खर्च रु. २८० अर्ब ३३ करोड, पूँजीगत खर्च रु. ४६ अर्ब ३७ करोड र वित्तीय व्यवस्थातर्फको खर्च रु. ४३ अर्ब ९५ करोड रहेको छ। सरकारको कुल साधन परिचालन अघिल्लो वर्ष १०.८ प्रतिशतले वृद्धि भएकोमा समीक्षा अवधिमा १९.५ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३९३ अर्ब ६८ करोड पुगेको छ। कुल साधनमध्ये राजस्व संकलन १४.० प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३३७ अर्ब ५२ करोड पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा स्रोत परिचालनको तुलनामा सरकारको खर्च न्यून रही सरकारी बजेट बचतमा

रहेकोले २०७१ असार २७ गते नेपाल राष्ट्र बैंकमा नेपाल सरकारको रु. ४९ अर्ब ९३ करोड नगद मौज्जात कायम रहेको छ।

१२. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को एघार महिनासम्ममा शोधनान्तर स्थिति रु. १०९ अर्ब ५६ करोडले बचतमा रहेको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा रु. ५२ अर्ब ६९ करोडले शोधनान्तर बचतमा रहेको थियो। वस्तु व्यापार घाटा उच्च रहेतापनि सेवा तथा ट्रान्सफरतर्फ उल्लेख्य बचत कायम रहेकोले समीक्षा अवधिमा चालु खाता रु. ७७ अर्ब ८४ करोडले बचतमा रहेको छ। चालु खाता अन्तर्गतको खुद सेवा आय रु. १९ अर्ब ७३ करोडले बचतमा रहनुका साथै विप्रेषण आप्रवाह २६.४ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ४९० अर्ब ९५ करोड पुगेको छ। यस अवधिमा अमेरिकी डलरमा विप्रेषण आप्रवाह १२.२ प्रतिशतले बढेर ४ अर्ब ९९ करोड पुगेको छ।
१३. समीक्षा अवधिमा कुल निर्यात १६.९ प्रतिशतले र कुल आयात २७.० प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। यसमध्ये भारतर्फको निर्यात १७.५ प्रतिशतले र अन्य मुलुकतर्फको निर्यात १५.७ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ भने भारत तथा अन्य मुलुकबाट भएको आयात क्रमशः २८.६ प्रतिशत र २३.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। निर्यातको तुलनामा आयातको आधार साथै वृद्धिदर उच्च रहेको कारण आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को एघार महिनामा व्यापार घाटा रु. ५६३ अर्ब ९७ करोड पुगेको छ भने निर्यात-आयात अनुपात अघिल्लो वर्षको एघार महिनामा १३.७ प्रतिशत रहेकोमा समीक्षा अवधिमा १२.७ प्रतिशतमा सीमित भएको छ।
१४. २०७१ जेठ मसान्तमा विदेशी विनिमय सञ्चिति २०७० असार मसान्तको रु. ५३३ अर्ब ३० करोडको तुलनामा २१.४ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ६४७ अर्ब ६४ करोड पुगेको छ। अमेरिकी डलरमा यस्तो सञ्चिति २०७० असार मसान्तको ५ अर्ब ६९ करोडको तुलनामा २१.० प्रतिशतले वृद्धि भई २०७१ जेठ मसान्तमा ६ अर्ब ७९ करोड पुगेको छ। चालु आर्थिक वर्षको जेठ महिनासम्मको आयातलाई आधार मान्दा विद्यमान विदेशी विनिमय सञ्चिति करिब ११.२ महिनाको वस्तु आयात र करिब ९.८ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ।
१५. भारतीय रुपैयाँसँगको स्थिर विनिमयदरका कारण आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को शुरुका केही महिनासम्म नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलर लगायतका परिवर्त्य विदेशी मुद्रासँग कमजोर हुँदै गेतापनि पछिल्लो समयमा विनिमयदरमा स्थिरता कायम भएको छ। २०७० असार मसान्तको तुलनामा २०७१ असार मसान्तमा नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग ०.९ प्रतिशतले अवमूल्यन भएको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग ६.७ प्रतिशतले अवमूल्यन भएको थियो। २०७१ असार मसान्तमा अमेरिकी डलर एकको विनिमय दर रु. ९५.९० पुगेको छ। २०७० असार मसान्तमा उक्त विनिमय दर रु. ९५.०० रहेको थियो।

वित्तीय बजार

१६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने क्रममा भएको वृद्धिसँगै तिनीहरुको संख्यामा केही कमी आएतापनि त्यस्ता संस्थाहरुको सञ्जालमा भएको विस्तारले वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि हुँदै गएको छ। २०७० असारसम्ममा वाणिज्य बैंकहरु ("क" वर्ग) ३१, विकास बैंकहरु ("ख" वर्ग) ८६, वित्त कम्पनीहरु ("ग" वर्ग) ५९ र लघुवित्त संस्था ("घ" वर्ग) ३१ गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको कुल संख्या २०७ रहेकोमा २०७१ असारसम्ममा "क"

वर्गका ३०, “ख” वर्गका ८४, “ग” वर्गका ५३ र “घ” वर्गका ३७ गरी कुल बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको संख्या २०४ रहेको छ। त्यसैगरी, २०७० असारसम्ममा “क” वर्गका बैंकहरूको शाखा संख्या १४८६, “ख” वर्गका बैंकहरूको ७६४, “ग” वर्गका कम्पनीहरूको २४२ तथा “घ” वर्गका संस्थाहरूको शाखा संख्या ६३४ गरी कुल शाखा संख्या ३१२६ रहेकोमा २०७१ असारसम्ममा “क” वर्गका बैंकहरूको शाखा संख्या १५४७, “ख” वर्गका बैंकहरूको ८१८, “ग” वर्गका कम्पनीहरूको २३९ तथा “घ” वर्गका संस्थाहरूको शाखा संख्या ८२६ गरी कुल शाखा संख्या ३४३० पुगेको छ। यस अनुसार प्रति बैंक तथा वित्तीय संस्था शाखाबाट औसतमा करिब ७.७२४ जनाले सेवा प्राप्त गर्न सक्ने देखिन्छ। २०७० असार मसान्तसम्ममा यस्तो अनुपात ८.४७५ थियो। २०७० जेठ मसान्तसम्ममा “क” “ख” र “ग” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूमा निक्षेप खाता संख्या करिब १ करोड २५ लाख १५ हजार तथा ऋणी संख्या करिब ९ लाख १९ हजार रहेको छ।

१७. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को शुरुदेखि नै बैंकिङ्ग क्षेत्रमा उच्च तरलताको अवस्था विद्यमान रहेकोले अल्पकालीन ब्याजदरहरू न्यून स्तरमा कायम रहेका छन्। २०७० असारमा १.१९ प्रतिशत रहेको ९१ दिने ट्रेजरी बिल्सको भारित औसत ब्याजदर २०७१ असारमा ०.०२ प्रतिशतमा भरेको छ। त्यसैगरी, २०७० असारमा ०.८६ प्रतिशत रहेको वाणिज्य बैंकहरूको भारित औसत अन्तर-बैंक ब्याजदर २०७१ असारमा ०.१६ प्रतिशत कायम भएको छ। अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको भारित औसत अन्तर-बैंक ब्याजदर २०७० असारमा ५.०३ प्रतिशत रहेकोमा २०७१ असार महिनामा २.४० कायम भएको छ। २०७१ असार महिनामा रिभर्स रिपोको भारित औसत ब्याजदर भने ०.०२ प्रतिशत रहेको छ।
१८. कर्जाको ब्याजदरलाई पारदर्शी एवम् प्रतिस्पर्धी बनाई कर्जा तथा निक्षेपबीचको ब्याजदर अन्तरलाई समेत न्यून गर्न सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले आर्थिक वर्ष २०६९/७० देखि आधार ब्याजदरको अवधारणा अवलम्बन गरिएको थियो। यस्तो आधार ब्याजदर क्रमशः घट्टै गएको छ। २०७१ जेठ महिनामा वाणिज्य बैंकहरूको आधार ब्याजदर न्यूनतम ५.२२ प्रतिशत र अधिकतम ११.३३ प्रतिशत रही औसत आधार ब्याजदर ८.२३ प्रतिशत कायम रहेको छ। यस्तो आधार ब्याजदर २०७० असार महिनामा ९.८३ प्रतिशत रहेको थियो। त्यसैगरी, २०७१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर ४.२२ प्रतिशत र कर्जाको भारित औसत ब्याजदर १०.८१ प्रतिशत रही ब्याजदर अन्तर ६.५९ प्रतिशत कायम भएको छ। यस्तो ब्याजदर अन्तर २०७० असारमा ६.८४ प्रतिशत रहेको थियो।
१९. २०७० असारसम्ममा नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेडमा सूचीकृत कम्पनीहरूको संख्या २२७ रहेकोमा २०७१ जेठ मसान्तमा यस्तो संख्या २३९ पुगेको छ। सूचीकृत कम्पनीहरूमध्ये २०६ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्था (बीमा कम्पनी समेत) रहेका छन् भने १८ वटा उत्पादन र प्रशोधन उद्योग, ४ वटा होटल, ४ वटा व्यापारिक संस्था, ५ वटा जलविद्युत कम्पनी र २ वटा अन्य समूहका रहेका छन्। दोस्रो संविधानसभाको निर्वाचन पछि लगानीकर्ताहरूमा देखिएको उत्साह, बजारमा तरलताको सहज अवस्था एवम् घट्टो ब्याजदरका कारण २०७० असार मसान्तमा ५१८.३ रहेको नेप्से परिसूचक २०७१ असार मसान्तमा विन्दुगत आधारमा ९९.९ प्रतिशतले बढेर १०३६.१ पुगेको छ।
२०. धितोपत्रको बजार पूँजीकरण वार्षिक विन्दुगत आधारमा ८८.४ प्रतिशतले वृद्धि भई २०७१ जेठ मसान्तमा रु. ९२२ अर्ब ८३ करोड कायम भएको छ। २०७१ जेठ मसान्तमा कायम बजार पूँजीकरणको आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात ४७.९

प्रतिशत रहेको छ । २०७० जेठ मसान्तमा यस्तो अनुपात २८.९ प्रतिशत रहेको थियो । २०७१ जेठ मसान्तमा कायम रहेको बजार पूँजीकरणमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू (बीमा कम्पनीहरू सहित) को अंश ७५.८ प्रतिशत रहेको छ भने उत्पादन तथा प्रशोधन क्षेत्रको २.२ प्रतिशत, होटलहरूको २.७ प्रतिशत, व्यापारिक संस्थाहरूको ०.१ प्रतिशत, जलविद्युत क्षेत्रको ८.६ प्रतिशत र अन्यको १०.६ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी, सूचीकृत कम्पनीहरूको चुक्ता पूँजी २०७० जेठको १२५ अर्ब ९७ करोडको तुलनामा १५.४ प्रतिशतले वृद्धि भई २०७१ जेठ मसान्तसम्ममा १४५ अर्ब ३५ करोड पुगेको छ ।

२१. सहकारी विभागको तथ्याङ्क अनुसार २०७१ जेठ मसान्तसम्ममा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूको संख्या १२,९८३ पुगेको छ । यी संस्थाहरूले कुल रु. १२२ अर्ब ३३ करोड बचत परिचालन गरी रु. ११९ अर्ब ३६ करोड ऋण लगानी गरेका छन् । बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूको कारोबारको अनुगमनमा प्रभावकारिता ल्याउन तथा सहकारी संस्थाहरूमा सुशासन कायम गर्नको लागि नेपाल राष्ट्र बैंकले सहकारी विभागलाई प्राविधिक सहयोग दिदै आएको छ । २०७१ जेठ महिनासम्ममा काठमाण्डौं लगायतका अन्य प्रमुख शहरहरूमा संचालित ठूलो कारोबार गर्ने बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूमध्ये ४१८ वटा संस्थाहरूको सघन अनुगमनको काम सम्पन्न भएको छ । यसमध्ये उपत्यकाभित्र २२३ र उपत्यका बाहिरका शहरहरूमा १९५ बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू रहेका छन् ।
२२. साना तथा मझौला निक्षेपकर्ताहरूको बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा रहेको निक्षेपको सुरक्षाको सुनिश्चितता गर्दै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा सर्वसाधारणको विश्वसनीयता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले दुई लाख रुपैयाँसम्मको बैंक निक्षेपलाई सुरक्षण गर्ने व्यवस्था अनुरूप २०७१ जेठ मसान्तसम्ममा १७७ बैंक तथा वित्तीय संस्थामार्फत् ९७ लाख ८२ हजार निक्षेपकर्ताको रु. २५२ अर्ब ७६ करोडको निक्षेप सुरक्षण भएको छ ।
२३. २०७१ वैशाखमा वाणिज्य बैंकहरूको कर्जा-निक्षेप (पूँजीकोष सहित) अनुपात ७३.५० प्रतिशत पुगेको छ । २०७० असारमा यस्तो अनुपात ६८.० प्रतिशत रहेको थियो । विकास बैंकहरूको कर्जा-निक्षेप (पूँजीकोष सहित) अनुपात २०७० असारको ७१.१० प्रतिशतको तुलनामा २०७१ वैशाखमा ७१.८ प्रतिशत पुगेको छ । त्यसैगरी, वित्त कम्पनीहरूको कर्जा-निक्षेप (पूँजीकोष सहित) अनुपात २०७० असारमा ८१.५० प्रतिशत रहेकोमा २०७१ वैशाखमा ७७.९० प्रतिशत रहेको छ ।
२४. वाणिज्य बैंकहरूको निष्क्रिय कर्जाको अनुपात २०७० चैतमा ३.०४ प्रतिशत पुगेको छ । २०७० असारमा यस्तो अनुपात २.५६ प्रतिशत रहेको थियो । त्यसैगरी, विकास बैंकहरूको औसत निष्क्रिय कर्जा अनुपात २०७० असारको ४.५५ प्रतिशतबाट बढेर २०७० चैतमा ५.६५ प्रतिशत पुगेको छ भने वित्त कम्पनीहरूको यस्तो अनुपात २०७० असारमा १६.० प्रतिशत रहेकोमा २०७० चैतमा समेत यथावत रहेको छ ।
२५. सरकारी स्वामित्वका बैंकहरूमध्ये /fli6@ j flofHo बैंक लि. को निष्क्रिय कर्जाको अनुपातमा केही सुधार आएपनि कृषि विकास बैंक लि. र gkfn a\$ ln= को यस्तो कर्जा अनुपात केही बढेको छ । २०७० असारमा नेपाल बैंक लि., राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लि. र कृषि विकास बैंक लि. को निष्क्रिय कर्जाको अनुपात क्रमशः ४.५३ प्रतिशत, ५.३१ प्रतिशत र ५.७२ प्रतिशत रहेकोमा उक्त अनुपात २०७० चैतमा क्रमशः ५.१४ प्रतिशत, ४.७७ प्रतिशत र ६.४३ प्रतिशत पुगेको छ ।

२६. वित्तीय स्थायित्वलाई सुदृढ गर्नका लागि लागू गरिएको मर्जर सम्बन्धी नीतिअनुरूप आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा २३ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले एक आपसमा मर्ज भई ९ वटा संस्था बन्नको लागि अन्तिम स्वीकृति प्राप्त गरिसकेका छन् भने ४ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई मर्ज हुन सैद्धान्तिक सहमति प्रदान गरिएको छ। बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू एक-आपसमा गाभने/गाभिने सम्बन्धी नियमावली, २०६८ जारी भएपछि कुल ६४ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू गाभिएर २५ संस्था बनेका छन्। विगतमा घरजग्गामा प्रवाहित कर्जा सम्बन्धमा जारी गरिएको निर्देशनले वित्तीय स्थायित्व कायम गर्न सकारात्मक असर पारेको छ भने उत्पादनशील क्षेत्रतर्फ कर्जा प्रवाह बढ्न गई उत्पादन वृद्धिमा सहयोग पुग्दै गएको छ।
२७. वित्तीय प्रणालीको सुदृढीकरणको लागि नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ एवम् बैकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ लाई समय सापेक्ष बनाउन उक्त ऐनहरूको मस्यौदा नेपाल सरकार समक्ष पठाइएको छ। साथै, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को संशोधनका लागि मस्यौदा तयार भई नेपाल सरकारमा पठाउने क्रममा रहेको छ।

मौद्रिक स्थिति

२८. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा उल्लेख्य रूपमा शोधनान्तर बचत भएको कारण मौद्रिक विस्तार अघिल्लो वर्षको तुलनामा उच्च रह्यो। आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को एघार महिनासम्ममा विस्तृत मुद्राप्रदाय १३.५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो मुद्राप्रदाय १०.७ प्रतिशतले मात्र वृद्धि भएको थियो। वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०७१ जेठ मसान्तमा विस्तृत मुद्राप्रदाय १९.४ प्रतिशतले बढेकोले आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को अन्त्यसम्ममा सो वृद्धिदर लक्ष्यकै हाराहारीमा रहने अनुमान छ।
२९. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को एघार महिनासम्ममा कुल आन्तरिक कर्जा अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको १०.९ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा ७.१ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। त्यसैगरी, समीक्षा अवधिमा निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा १६.५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो कर्जा १९.४ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो।
३०. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को एघार महिनामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको निक्षेप अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको ९.८ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा १२.५ प्रतिशत (रु. १४८ अर्ब २३ करोड) ले वृद्धि भई २०७१ जेठ मसान्तमा रु. १३३६ अर्ब ३२ करोड पुगेको छ। यस अवधिमा वाणिज्य बैंकहरूको निक्षेप १२.० प्रतिशतले, विकास बैंकहरूको २०.३ प्रतिशतले र वित्त कम्पनीहरूको ४.८ प्रतिशतले बढेको छ। विप्रेषण आप्रवाह लगायत पछिल्लो महिनाहरूमा सरकारी खर्चमा भएको वृद्धिको कारण आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को अन्त्यसम्ममा निक्षेप वृद्धिदर १९.१ प्रतिशत पुगेको अनुमान छ।
३१. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट कृषि, उत्पादन, निर्माण, ऊर्जा लगायतका उत्पादनशील क्षेत्रतर्फ प्रवाह भएको कर्जा तथा लगानी विस्तार हुँदै गएको छ। आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को एघार महिनासम्ममा कृषि क्षेत्रतर्फ २४.४ प्रतिशतले, औद्योगिक उत्पादनमूलक क्षेत्रतर्फ १५.८ प्रतिशतले, निर्माण क्षेत्रतर्फ २१.६ प्रतिशतले तथा थोक तथा खुद्रा व्यापारतर्फ १९.७ प्रतिशतले कर्जामा वृद्धि भएको छ। त्यसैगरी, समीक्षा अवधिमा यातायात, संचार तथा सार्वजनिक क्षेत्रतर्फ ६.५ प्रतिशतले कर्जाको विस्तार भएको छ। बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कुल कर्जामा कृषि (कृषि कर्जाको नयाँ परिभाषा अनुसार) तथा ऊर्जा क्षेत्रको हिस्सा क्रमशः ६.१६ प्रतिशत र २.१३ प्रतिशत पुगेको छ। त्यसैगरी, शेयरको धितोमा प्रवाह

हुने कर्जाको परिमाण बढ्ने प्रवृत्तिमा रहेको छ । २०७० असारमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट शेयरको धितोमा रु. १२ अर्ब ९३ करोड कर्जा प्रवाह भएकोमा २०७१ जेठमा उक्त कर्जा रु. १६ अर्ब ८१ करोड पुगेको छ ।

तरलता व्यवस्थापन

३२. विप्रेषण आप्रवाह एवम् खुद सेवा आयमा भएको उल्लेख्य विस्तारका कारण बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको निक्षेप परिचालनमा भएको वृद्धिको तुलनामा कर्जा लगानी विस्तार हुन नसकेकोले आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को शुरुदेखि नै बैंकिङ्ग प्रणालीमा अधिक तरलताको स्थिति विद्यमान रत्यो । यस अवस्थामा अल्पकालीन ब्याजदरहरू न्यून विन्दुमा रहेकोले मौद्रिक विस्तारका कारण मुद्रास्फीतिमा चाप पर्नसक्ने संभावनालाई दृष्टिगत गरी समीक्षा अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा रहेको अधिक तरलतालाई खुला बजार कारोबारमार्फत् प्रशोचन गरिएको छ । खुला बजार कारोबारलाई उद्देश्यमूलक ढंगबाट कार्यान्वयन गर्न नेपाल राष्ट्र बैंक, खुला बजार कारोबार विनियमावली, २०७१ कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ ।
३३. तरलता व्यवस्थापनको माध्यमबाट मौद्रिक योगाङ्क एवम् ब्याजदरलाई उपयुक्त स्तरमा कायम राख्ने उद्देश्यले यस बैंकले खुला बजार कारोबारलाई मौद्रिक नीतिको एक प्रमुख उपकरणको रूपमा उपयोग गर्दै आएको छ । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा पटक-पटक गरी ७ देखि १४ दिनसम्मको रिभर्स रिपोमार्फत् रु. ६०२ अर्ब ५० करोड र सोभै विक्री बोल-कबोलमार्फत् रु. ८ अर्ब ५० करोड गरी कुल रु. ६११ अर्ब तरलता प्रशोचन गरिएको छ । अघिल्लो वर्ष रु. ८ अर्ब ५० करोड बराबरको तरलता प्रशोचन गरिएको थियो ।
३४. आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को शुरुदेखि नै बैंकिङ्ग प्रणालीमा तरलताको अवस्था अधिक रहेकोले यस अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकबाट प्रदान गरिने स्थायी तरलता सुविधा उपयोग गरेका छैनन् । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले अन्तर-बैंक कारोबारमार्फत् अल्पकालीन तरलता व्यवस्थापन गर्दै आएका छन् । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा वाणिज्य बैंकहरूले कुल रु. २०० अर्ब ७६ करोडको अन्तर-बैंक कारोबार गरेका छन् भने अन्य वित्तीय संस्थाहरूले रु. १७१ अर्ब ६ करोडको अन्तर-बैंक कारोबार गरेका छन् ।
३५. विनिमयदरमा स्थिरता कायम गर्न तथा बैंकिङ्ग क्षेत्रको तरलता व्यवस्थापन गर्न यस बैंकद्वारा आवश्यकता अनुसार विदेशी विनिमय खरिद-विक्री गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ । यसै क्रममा आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा यस बैंकले वाणिज्य बैंकहरूबाट अमेरिकी डलर ३ अर्ब ५२ करोड खुद खरिद गरी रु. ३४३ अर्ब ४६ करोड बराबरको खुद तरलता प्रवाह गरेको छ । अघिल्लो वर्ष वाणिज्य बैंकहरूबाट अमेरिकी डलर ३ अर्ब २२ करोड खुद खरिद गरी रु. २८५ अर्ब ३ करोड खुद तरलता प्रवाह भएको थियो । त्यसैगरी, समीक्षा वर्षमा अमेरिकी डलर ३ अर्ब १४ करोड विक्री गरी रु. ३०७ अर्ब ९८ करोड बराबरको भारतीय रुपैयाँ खरिद गरिएको छ । अघिल्लो वर्ष अमेरिकी डलर ३ अर्ब १२ करोड विक्री गरी रु. २७४ अर्ब ४४ करोड बराबरको भारतीय रुपैयाँ खरिद गरिएको थियो ।
३६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको लगानीयोग्य कोषमा आउने कमीका कारण कर्जा प्रवाहमा समस्या नपरोस् तथा कम लागतमा उत्पादनशील क्षेत्रतर्फको कर्जा लगानी विस्तारका माध्यमबाट आर्थिक वृद्धिमा प्रत्यक्ष योगदान पुगोस् भन्ने अभिप्रायले यस बैंकबाट सहूलियतपूर्ण दरमा पुनरकर्जा सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको कारण यस्तो पुनरकर्जाको उपयोगमा वृद्धि हुँदै गएको छ । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा असल कर्जाको

धितोमा यस बैंकबाट रु. ४ अर्ब ५३ करोडको साधारण पुनरकर्जा तथा रु. २ अर्ब ९३ करोडको निर्यात पुनरकर्जा सुविधा प्रदान गरिएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षमा साधारण तथा निर्यात पुनरकर्जा सुविधा अन्तरगत क्रमशः रु. २ अर्ब ७४ करोड र रु. ७१ करोड ३६ लाख प्रदान गरिएको थियो।

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को मौद्रिक नीति तथा वित्तीय क्षेत्र कार्यक्रम

३७. आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को लागि मौद्रिक नीतिले सम्बोधन गर्नुपर्ने प्रमुख विषयहरूमा अधिक तरलताको व्यवस्थापन गर्दै मूल्य स्थिरता कायम राख्ने, उत्पादनशील क्षेत्रमा कर्जा प्रवाह विस्तार गर्ने, वित्तीय स्थायित्व कायम राख्ने र वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि गर्ने जस्ता चुनौतीहरू प्रमुख रहेका छन्। उपरोक्त चुनौतीहरूलाई सामना गर्नेगरी यो मौद्रिक नीतिमा उपयुक्त मौद्रिक एवम् वित्तीय क्षेत्रसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रमहरू तय गरिएका छन्।

मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा

३८. बैकिङ्ग क्षेत्रमा लामो समयसम्म उच्च तरलताको अवस्था विद्यमान रहिरहेको र यसले मूल्य, वाट्य क्षेत्र एवम् वित्तीय क्षेत्रको स्थायित्वमा नकारात्मक असर पार्न सक्ने सम्भावनालाई ध्यानमा राखी मौद्रिक नीतिको कार्यदिशालाई केही कसिलो तुल्याइएको छ। तापनि, आर्थिक वर्ष २०७१/७२ का लागि परिलक्षित आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न बैकिङ्ग क्षेत्रबाट यथेष्ट कर्जा प्रवाह हुनसक्ने व्यवस्था गरिने छ।
३९. विप्रेषण आप्रवाह लगायत आर्थिक गतिविधिमा हुने विस्तारका कारण समग्र माग वृद्धि हुने, भारतमा मूल्यवृद्धि उच्च रहने, खाडी मुलुकमा विद्यमान समस्याले पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य बढ्ने र आन्तरिक आपूर्तिजन्य अवरोधहरू सुधार हुन बाँकी नै रहेको जस्ता अवस्थाहरूले मुद्रास्फीति दरलाई न्यून स्तरमा राख्ने कार्य चुनौतीपूर्ण छ। बढ्दो विप्रेषणको कारण खर्चयोग्य आयमा हुने वृद्धि र तदनुरूप आपूर्ति नबढ्ने स्थितिमा अल्पकालीन रूपमा माग पक्षलाई नै व्यवस्थित गर्नुपर्ने अवस्था विद्यमान छ। तसर्थ, मौद्रिक योगाङ्कहरूलाई वाञ्छित सीमाभित्र राखी माग पक्षबाट मुद्रास्फीतिमा थप चाप पर्न नदिनेतर्फ मौद्रिक नीतिको जोड रहने छ।
४०. बैकिङ्ग क्षेत्रमा विद्यमान उच्च तरलताका कारण अल्पकालीन ब्याजदरहरू ज्यादै तल भरेको अवस्था छ। यसले गर्दा शेयर बजार र घरजग्गा कारोबारतर्फ कर्जा प्रवाह बढेर सम्पत्तिको मूल्य (Asset Price) मा अस्वभाविक वृद्धि हुने र वित्तीय स्थायित्व जोखिममा पर्ने सम्भावनालाई दृष्टिगत गरी मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा केही कसिलो तुल्याइएको छ।
४१. नेपाली अर्थतन्त्रको न्यून आर्थिक वृद्धिदरलाई ध्यानमा राखी उत्पादनशील क्षेत्रमा कर्जा लगानी विस्तार गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई अभिप्रेरित गर्नुका साथै वित्तीय साक्षरताको माध्यमबाट कर्जाको माग तथा उपयोग पक्षलाई समेत सुदृढ गर्नेतर्फ पनि मौद्रिक नीति केन्द्रित रहने छ।
४२. मौद्रिक नीति कार्यान्वयन माध्यमको रूपमा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको सुदृढीकरण गर्दै समग्र वित्तीय क्षेत्रको स्थायित्व कायम गर्न पनि प्रस्तुत मौद्रिक नीति परिलक्षित रहेको छ। यसका अतिरिक्त वित्तीय पहुँच अभिवृद्धितर्फ पनि ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता छ।

आर्थिक तथा मौद्रिक लक्ष्य

४३. आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा उपभोक्ता मुद्रास्फीति दरलाई वार्षिक औसत ८ प्रतिशत कायम राखी कमिमा ८ महिनाको वस्तु तथा सेवाको आयात धान्न पर्याप्त हुने विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्ने र नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित ६ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सघाउ पुऱ्याउन आवश्यक मौद्रिक तरलता व्यवस्थापन गर्ने मौद्रिक नीतिको लक्ष्य रहेको छ ।
४४. मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा अनुरूप मौद्रिक क्षेत्रबाट मूल्यमा चाप पर्न नदिन र परिलक्षित आर्थिक वृद्धिलाई सहयोग पुऱ्याउन मौद्रिक नीतिको अन्तरिम लक्ष्यको रूपमा विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदरलाई १६ प्रतिशतको हाराहारीमा कायम राखिने छ ।
४५. आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को लागि प्रक्षेपित आर्थिक वृद्धिदर तथा मुद्रास्फीति दरको आधारमा सृजना हुनसक्ने समग्र मागको अवस्थालाई दृष्टिगत गर्दा निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा १८ प्रतिशतले बढ्ने प्रक्षेपण रहेको छ ।

मौद्रिक नीतिको संचालन उपकरण

४६. मौद्रिक नीतिले अवलम्बन गरेको कार्यदिशा बमोजिम आर्थिक तथा मौद्रिक लक्ष्य हासिल हुनेगरी मौद्रिक नीतिका संचालन उपकरणहरु चयन गरिएका छन् । मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी तुल्याउन बैंक तथा वित्तीय क्षेत्र, लघुवित्त र विदेशी विनिमय सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरु पनि यस मौद्रिक नीतिमा समावेश गरिएका छन् ।
४७. उल्लेखनीय विप्रेषण आप्रवाहका कारण सृजित अधिक तरलतालाई व्यवस्थित गर्दै मौद्रिक नीतिलाई केही कसिलो तुल्याउने प्रयोजनले यस आर्थिक वर्षको लागि बैंकहरुले कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य नगद मौज्जात अनुपात बढाउने, बैंकहरुलाई विदेशी मुद्रा सञ्चितिको केही अंश विदेशमा नै लगानी गर्न छुट दिने, खुला बजार कारोबारलाई बढी क्रियाशील तुल्याउने र त्यसका लागि थप वित्तीय उपकरणहरु जारी गर्ने कार्यक्रम अघि बढाइएको छ ।
४८. आर्थिक वर्ष २०७१/७२ देखि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कायम गर्नुपर्ने विद्यमान अनिवार्य नगद अनुपातलाई “क” वर्गको लागि ६.० प्रतिशत, “ख” वर्गको लागि ५.० प्रतिशत र “ग” वर्गको लागि ४.० प्रतिशत कायम गरिएको छ ।
४९. अन्तिम ऋणदाता सुविधा तथा सुरक्षणपत्रहरुको डिष्काउण्ट गर्ने प्रयोजनको लागि लागू हुने बैंकदरलाई ८ प्रतिशतमा यथावत कायम राखिएको छ ।
५०. कृषि, जलविद्युत, पशुपंक्षी एवम् मत्स्यपालन व्यवसाय र तोकिएका अन्य उत्पादनशील क्षेत्रको लागि कायम रहेको पुनरकर्जा दर ५.० प्रतिशतबाट घटाएर ४.० प्रतिशत कायम गरिने छ । विद्यमान अन्य पुनरकर्जा दरहरु भने यथावत राखिएको छ ।
५१. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०७१/७२ बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएबमोजिम पशुपंक्षी पालन, जडिवुटी, तरकारी र फलफूल खेती, दुग्ध व्यवसाय, मत्स्यपालन, च्याउखेती, कृषि भण्डारण, शीत भण्डारण, पशु बधशाला एवम् मासुजन्य व्यवसायको लागि वाणिज्य बैंकहरुबाट ६.० प्रतिशत ब्याजदरमा कर्जा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था

- गरिने छ । यस्तो कर्जा प्रवाहका लागि साधनको आवश्यकता भएमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट पुनरकर्जा उपलब्ध गराइने छ ।
५२. मौद्रिक नीतिको प्रमुख उपकरणको रूपमा रहेको खुला बजार कारोबारलाई उद्देश्यमूलक र पारदर्शी ढंगले संचालन गर्न “नेपाल राष्ट्र बैंक, खुला बजार कारोबार विनियमावली, २०७१” को तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । उक्त विनियमावलीमा नयाँ व्यवस्था गरिएका (क) नियमित, (ख) आकस्मिक र (ग) संरचनात्मक खुला बजार कारोबारहरूलाई आवश्यकतानुसार क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
५३. वित्तीय बजारमा देखिने साधारण प्रकृतिको न्यून/अधिक तरलतालाई व्यवस्थापन गर्न नियमित खुला बजार कारोबार सात दिनका लागि गरिने छ । वित्तीय बजारमा न्यून तरलता हुँदा रिपो र अधिक तरलता हुँदा रिभर्स रिपो उपकरण प्रयोग गरी तरलता व्यवस्थापन गरिने छ ।
५४. मौद्रिक तरलतामा अल्पकालमा नै ठूलो फेरबदल आई अल्पकालीन ब्याजदरमा उल्लेख्य उतार-चढाव आउने तथा वित्तीय बजार अस्थिर हुने देखिएमा हप्ताको कुनै पनि दिन आकस्मिक खुला बजार कारोबार (Fine Tuning Operation) गरिने छ । बढीमा तीन महिनासम्मको लागि गरिने यो आकस्मिक खुला बजार कारोबारको लागि रिपो/रिभर्स रिपो तथा बोलकबोलको माध्यमबाट ब्याज दिने गरी निक्षेप संकलन गर्ने उपकरणहरू प्रयोग गरिने छ ।
५५. दीर्घकालीन प्रकृतिको तरलता व्यवस्थापन गर्न र मौद्रिक नीतिको कार्यदिशाको संकेत दिन आवश्यकता अनुसार संरचनात्मक खुला बजार कारोबार गरिने छ । संरचनात्मक खुला बजार कारोबारको लागि सोभै खरिद/बिक्री बोलकबोल र आवश्यकतानुसार बढीमा ६ महिनासम्मको लागि रिपो/रिभर्स रिपो बोलकबोल उपकरण प्रयोग गरिने छ । यसका अतिरिक्त आवश्यक परेको खण्डमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र जारी गरिने छ ।
५६. समग्रमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कुल स्वदेशी निक्षेप दायित्वको बढीमा दुई प्रतिशतको सीमाभित्र रही गरिने नियमित, आकस्मिक तथा संरचनात्मक खुला बजार कारोबारहरूका लागि रिपो, रिभर्स रिपो, सोभै खरिद, सोभै बिक्री तथा निक्षेप संकलन र नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र बोलकबोल उपकरणहरूको प्रयोग गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
५७. सोभै बिक्री, सोभै खरिद, रिपो तथा रिभर्स रिपो बोलकबोल जस्ता खुला बजार कारोबार नेपाल सरकारको ट्रेजरी बिल, विकास ऋणपत्र, नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र तथा यस बैंकले समय-समयमा तोकेका अन्य सुरक्षणपत्रहरूको आधारमा गरिने छ ।
५८. यस बैंकको वासलातको आधारमा तयार गरिने तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचना प्रतिवेदन एवम् अन्य वित्तीय सूचकहरूले इङ्कित गर्ने बैकिङ्ग क्षेत्रको समग्र तरलताको स्थितिलाई केन्द्र विन्दु बनाई खुला बजार कारोबार गरिने छ ।
५९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कायम गर्नुपर्ने वैधानिक तरलता अनुपात सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थालाई यथावत कायम गरिएको छ । त्यसैगरी, अल्पकालिन तरलता व्यवस्थापन गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई उपलब्ध गराइने स्थायी तरलता सुविधा बैंकदरमा उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई पनि निरन्तरता दिइएको छ ।
६०. सरकारी ऋणपत्रहरूको प्राथमिक तथा दोस्रो बजार कारोबारलाई थप व्यवस्थित गर्न ऋणपत्रको प्राथमिक तथा दोस्रो बजार व्यवस्थापन नियमावली, २०६१ लाई परिमार्जन गरी

स्वीकृतिका लागि नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने छ । साथै, ट्रेजरी विल्स र विकास ऋणपत्रहरूको बोलकबोलका लागि Online Bidding System को व्यवस्था गरिने छ ।

६१. शेयर बजारमा आउने अनपेक्षित उतार-चढावबाट वित्तीय स्थायित्वमा प्रतिकूल प्रभाव पर्नसक्ने सम्भावनालाई ध्यानमा राखी शेयरको धितोमा प्रवाह हुने कर्जालाई थप व्यवस्थित गरिने छ ।
६२. हाल बैंकिङ क्षेत्रमा उच्च तरलताको अवस्था विद्यमान रहेको सन्दर्भमा तरलता व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने हेतुले विदेशी मुद्रा कारोबार गर्न अनुमतिप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो विदेशी मुद्रा संचितिको निश्चित अंश विदेशी वित्तीय उपकरणमा लगानी गर्न पाउने व्यवस्था गरिने छ ।
६३. वाणिज्य बैंकहरूले आफ्नो विदेशी विनिमय संचितिको मौज्जातबाट आफ्नो दैनिक तरलतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी उक्त मौज्जातमा रहेको रकमको बढीमा ४० प्रतिशतसम्म २ वर्ष अवधिसम्मको कल डिपोजिट, सर्टिफिकेट अफ डिपोजिट वा यस्तै अन्य सुरक्षित उपकरणहरूमा लगानी गर्नसक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

वित्तीय क्षेत्र सुधार, नियमन तथा सुपरिवेक्षण

६४. वित्तीय क्षेत्रसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रमहरू वित्तीय स्थायित्व कायम गर्न र वित्तीय पहुँच एवम् समावेशीकरण अभिवृद्धि गर्न परिलक्षित हुनेछन् । वित्तीय क्षेत्रको समग्र विकास र स्थिरताको लागि वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीति तर्जुमा हुने क्रममा रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा उक्त रणनीति तयार पारी कार्यान्वयन शुरु गरिने छ ।
६५. भुक्तानी तथा फछ्यौट प्रणाली वित्तीय स्थायित्वको एउटा पूर्वाधारको रूपमा रहेको परिप्रेक्ष्यमा मुलुकको भुक्तानी तथा फछ्यौट प्रणालीलाई Real Time Gross Settlement (RTGS) तर्फ लैजाने क्रममा इलेक्ट्रोनिक बैंकिङ सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था भइसकेको छ । यस सन्दर्भमा आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा Payment System Development Strategy जारी भएपछि RTGS कार्यान्वयनमा आउने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ । साथै, भुक्तानी तथा फछ्यौट ऐन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
६६. बैंकिङ क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिन आवश्यक IT Platform को विकास गरी IT Gateway को व्यवस्था गरिने छ भने सूचना प्रविधि प्रणालीसँग आउने कारोबारगत जोखिम कम गर्न थप व्यवस्था गरिने छ ।
६७. संरचनागत सुधारको क्रममा रहेको राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको पूँजीकोष आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा तोकिएको अनुपात कायम हुने गरी उक्त बैंकलाई सरकारी क्षेत्रको एउटा सवल बैंकको रूपमा विकसित गर्दै लगिने छ ।
६८. नेपाल राष्ट्र बैंकको व्यवस्थापनमा रही संरचनागत सुधारको क्रममा रहेको नेपाल बैंक लिमिटेडको पूँजीकोषलाई आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा तोकिएको अनुपातमा कायम हुने गरी सो बैंकलाई नेपाल राष्ट्र बैंकको व्यवस्थापन नियन्त्रणबाट हटाइने छ ।
६९. द्वन्द्वका बेला बन्द गरिएका बैंकका शाखाहरू यसै आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा पुनर्स्थापना गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।

७०. वित्तीय समावेशीकरण एवम् वित्तीय सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गर्न यस बैंकले अघि सारेका कार्यक्रमहरूसँगै बैंक तथा वित्तीय संस्थाका ग्रामीण शाखाहरूलाई समेत वित्तीय साक्षरता एवम् सचेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा प्रोत्साहित गरिने छ ।
७१. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकले तोकेका मापदण्डहरू पूरा गरेको अवस्थामा नयाँ शाखा खोल्ने, शाखा मर्ज गर्ने तथा स्थानान्तरण गर्ने प्रक्रियालाई सरलीकरण गरिने छ ।
७२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूका संस्थापकहरूको विभिन्न समूहमा वर्गीकरण हुने व्यवस्थाको अन्त्य गरी सबै संस्थापकहरूलाई एकै समूहमा रहने व्यवस्था गरिने छ ।
७३. वाणिज्य बैंकहरूले २०७२ असार मसान्तसम्ममा आफ्नो कुल कर्जाको २० प्रतिशत कर्जा तोकिएको उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था यथावत रहेको छ । यस अन्तर्गत कृषि र उर्जा क्षेत्रमा कम्तिमा १२ प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई पनि कायमै राखिएको छ । २०७३ असार मसान्तसम्ममा विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूले समेत तोकिएका उत्पादनशील क्षेत्रमा कुल कर्जाको क्रमशः १५ प्रतिशत र १० प्रतिशत पुऱ्याउने गरी यस बैंकमा पेश गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयन गराउन यस्तो कर्जा तोकिए बमोजिमको अनुपातमा पुऱ्याउनु पर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
७४. वाणिज्य बैंकहरूको लागि बासेल-२ को Advanced Approach लागू गर्ने सन्दर्भमा निश्चित सीमाभन्दा बढीको कर्जा तथा सुविधा स्वीकृत/प्रवाह गर्दा रेटिङ एजेन्सीबाट Credit Rating गर्नुपर्ने व्यवस्था क्रमशः लागू गरिने छ ।
७५. वाणिज्य बैंकहरूमा बासेल-३ का प्रावधानहरूलाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लैजान कार्यतालिका अनुसार पूँजीकोष सम्बन्धी फ्रेमवर्क तयार भइसकेको परिप्रेक्ष्यमा उक्त प्रावधानहरू कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ । विद्यमान चुक्ता पूँजी सम्बन्धी व्यवस्थालाई भने हाललाई यथावत कायम राखिएको छ ।
७६. वाणिज्य बैंकहरूको लागि बासेल-३ मा आधारित तरलता अनुगमन पद्धति लागू गर्न आवश्यक निर्देशन जारी गर्नुको साथै तरलताका आधारमा समेत शीघ्र सुधारात्मक कारवाही (Prompt Corrective Action) लागू गरिने छ ।
७७. अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष तथा विश्व बैंकको सहयोगमा हालै सम्पन्न Financial Sector Assessment Program को प्रतिवेदनले औल्याएका कार्यहरूमध्ये वित्तीय क्षेत्रसँग सम्बन्धित कानून तथा नियमनको सुधार गर्ने एवम् वित्तीय संकटको अवस्थामा सोको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्ने, संकट निवारण प्रणालीको विकास गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा बैंकिङ्ग प्रणालीमा अवलम्बन गरिएका उत्कृष्ट प्रचलनलाई क्रमशः लागू गर्ने कार्य सम्पन्न गरिने छ ।
७८. बासेलका आधारभूत सिद्धान्तहरूको स्वःमूल्याङ्कन (Self Assessment of Basel Core Principles) अनुसार गरिएको मूल्याङ्कनको आधारमा उक्त सिद्धान्तहरूमध्ये उपयुक्त हुने विषयहरूको कार्यतालिका बनाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ ।
७९. विद्यमान विनिमेय अधिकारपत्र ऐन, २०३४ मा समसामयिक संशोधनको लागि सोको मस्यौदा व्यवस्थापिका संसदमा पेश गर्नका लागि नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने छ ।

८०. वित्तीय सेवाका ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी आवश्यक नीतिगत व्यवस्था तर्जुमा गर्न वित्तीय सेवाका ग्राहक संरक्षण तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी व्यवस्थाको मस्यौदा तयार गरी सरोकारवालाको राय-सुझावका आधारमा वित्तीय सेवाका ग्राहक संरक्षणको व्यवस्था गरिने छ ।
८१. वित्तीय प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने प्रक्रियालाई निरन्तरता दिँदै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू प्राप्त (Acquisition) सम्बन्धी विनियमावली, २०७० अनुरूप प्राप्त (Acquisition) सम्बन्धी कार्यलाई पनि प्रोत्साहित गरिने छ ।
८२. आर्थिक वर्ष २०७२/७३ सम्ममा सबै वाणिज्य बैंकहरूमा पूर्ण रूपमा जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण विधि लागू गरिने छ । साथै, गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षणलाई जोखिममा आधारित पद्धति (Risk Based Supervision Approach) अनुरूप गर्न आवश्यक सूचना प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन सुपरिवेक्षकीय व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Supervisory Management Information System) स्थापना गर्ने कार्य अघि बढाइने छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको Consolidated Supervision गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।
८३. बैंकहरूमा जोखिम व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढ बनाउन जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा निर्देशन जारी गरिने छ र निरीक्षणको क्रममा बैंकहरूले जोखिम व्यवस्थापन एवम् नियन्त्रण (Risk Management and Control) सम्बन्धमा पर्याप्त व्यवस्थाहरू गरे/नगरेको सम्बन्धमा मूल्याङ्कन एवम् विश्लेषण गर्ने पद्धतिको विकास गरिने छ ।
८४. कर्जा प्रयोजनको लागि बहुबैंकिङ्ग कारोबार (Multiple Banking Transaction) गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्न अनुगमन गर्ने पद्धतिको विकास गरिने छ । साथै, वाणिज्य बैंकहरूबाट चालू पूँजीको लागि ऋण प्रवाह गर्ने पद्धतिलाई सुधार गरी निश्चित मापदण्डका आधारमा त्यस्तो ऋण प्रवाह गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
८५. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमध्ये लामो समयदेखि एकै व्यक्ति अध्यक्ष, संचालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा प्रबन्ध संचालक रहेका संस्थाहरूमा संस्थागत सुशासन कमजोर रहेको देखिएकोले त्यस्ता संस्थाहरूमा निक्षेपकर्ताहरूको हित कायम हुन नसकेको अवस्था समेतलाई ध्यानमा राखी कुनै पनि संस्थामा अध्यक्ष, संचालक, प्रबन्ध संचालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत समेतका पदाधिकारीहरू लगातार दुई पटकभन्दा बढी उक्त पदमा निर्वाचित, मनोनित वा नियुक्त हुन नसक्ने व्यवस्था बैंकहरू आफैले गरी आर्थिक वर्ष २०७१/७२ भित्र यस बैंकलाई जानकारी गराउनु पर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
८६. बैंकका लगानीकर्ता/संस्थापक र व्यवसायी/ऋणी बीचको भिन्नता कायम गरी वित्तीय सुशासन कायम गर्ने क्रममा कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संचालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतले आफ्नो अधिकांश स्वामित्वको कम्पनी/फर्मको लागि बैंक कर्जा लिन नपाउने व्यवस्था गरिने छ ।
८७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाका उच्च व्यवस्थापन र संचालकबीच नियन्त्रण र सन्तुलन कायम हुन सकोस् र उच्च व्यवस्थापनमा रहेका कर्मचारी/पदाधिकारीहरूले संस्थालाई पूर्णकालीन सेवा दिन सक्नु भन्ने आशयले आफू कार्यरत संस्थाको चुक्ता पूँजीको एक निश्चित प्रतिशतभन्दा बढी शेयर स्वामित्व हुने व्यक्ति उक्त संस्थाको कार्यकारी पदमा रहन नसक्ने व्यवस्था गरिने छ ।

८८. वित्तीय क्षेत्रका संस्थाहरूमा सन् २०१७ सम्ममा International Financial Reporting Standard (IFRS) पूर्ण रूपमा लागू गरिने छ ।
८९. संस्थागत ऋणीहरूलाई कर्जा प्रदान गर्दा ऋणीहरूको वास्तविक वित्तीय स्थितिको आधारमा मात्र कर्जा स्वीकृति एवम् प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
९०. वाणिज्य बैंकका अतिरिक्त विकास बैंक, वित्त कम्पनी र लघुवित्त संस्थाहरूले समेत कर्जा तथा निक्षेपबीचको ब्याजदर अन्तर र आधार ब्याजदर मासिक रूपमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरिने छ । उक्त ब्याजदर अन्तर र आधार ब्याजदरलाई नियमित रूपमा अनुगमन गरिने छ । ब्याजदर अन्तरलाई संस्थाको व्यवसायिकता र कार्यकुशलता मापन गर्ने आधार बनाइने छ ।
९१. “क”, “ख” र “ग” वर्गका संस्थाहरूलाई तोकिएको न्यूनतम चुक्ता पूँजी पुऱ्याउन २०७१ असार मसान्तसम्म समय सीमा दिइएकोमा सो अवधिभित्र तोकिएको चुक्ता पूँजी पुऱ्याउन नसकेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई शाखा विस्तार तथा नगद लाभांश वितरणमा रोक लगाउनुको साथै निक्षेप संकलन तथा कर्जा लगानीमा निश्चित सीमा तोकिने छ ।
९२. नयाँ वाणिज्य बैंक, विकास बैंक तथा वित्त कम्पनीहरू स्थापनाको लागि निवेदन लिने कार्य आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को लागि पनि स्थगित गरिएको छ ।
९३. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धी आधारभूत रणनीतिक सुधारका क्षेत्रमा नेपालले गरेको प्रगति उल्लेख्य रहेकोले Financial Action Task Force (FATF) ले नेपाललाई जुन २०१४ देखि आफ्नो सार्वजनिक सरोकारको सूची लगायत नियमित अनुगमनबाट हटाए तापनि सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणका लागि थप कार्यहरू गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ । यस सन्दर्भमा यस बैंकमा रहेको वित्तीय जानकारी इकाइको क्षमता अभिवृद्धि गर्न goAML Software प्रयोगमा ल्याउने र सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिम इकाइ सम्बन्धी विनियमावली तर्जुमा गरी लागू गरिने छ ।

घरेलु तथा साना व्यवसाय

९४. घरेलु तथा साना व्यवसायहरूको विकासका लागि यस क्षेत्रमा कर्जा प्रवाह वृद्धि गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गरिने छ । यस क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जाको सुरक्षण/बीमा व्यवस्थालाई बढी लचिलो र प्रभावकारी तुल्याउन सुरक्षण सीमा, सुरक्षण शुल्क र यस्तो कर्जाको लागि जोखिम व्यवस्थामा थप छुट दिन आवश्यक व्यवस्था गरिने छ । साथै, वाणिज्य बैंकहरूमा रहेका SME Desk लाई Proactive तुल्याई यस क्षेत्रमा सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तुल्याइने छ ।
९५. घरेलु तथा साना व्यवसायहरूलाई प्रोत्साहन गर्न संचालन भइरहेका व्यवसायलाई वार्षिक कारोबारको सामर्थ्यका आधारमा रु. १० लाखसम्म र नयाँ व्यवसाय खोल्न रु. ५ लाखसम्म बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था गरिने छ ।
९६. नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को बजेटमार्फत् नवीन विचार भएका तर लगानीयोग्य पूँजी स्रोत नभएका साना तथा मध्यम व्यवसायी, आविष्कारकर्ता तथा उद्यमीहरूलाई शुरु पूँजी उपलब्ध गराई प्रोत्साहन गर्न एक कोष (Start Up Fund) खडा गर्ने व्यवस्था गरेको सन्दर्भमा उक्त कोषबाट शुरु पूँजी प्राप्त गरी संचालन गरिने उद्यम

व्यवसायहरूलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट आवश्यकतानुसार कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने छ ।

९७. बैंक तथा वित्तीय संस्था नभएका स्थानमा लघुवित्त संस्थाहरूबाट स्वीकारयोग्य धितो लिई समूहमा आवद्ध भएका तथा नभएका सबैलाई लघुउद्यम सञ्चालन गर्न रु. ५ लाखसम्म कर्जा प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिने छ । उक्त कर्जा सम्बन्धित लघुवित्त संस्थाहरूको कुल कर्जाको एक तिहाइभन्दा बढी हुन नहुने व्यवस्था गरिने छ ।

लघुवित्त तथा वित्तीय पहुँच

९८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको उपस्थिति कम भई वित्तीय पहुँचको अवस्था कमजोर रहेका क्षेत्रमा अवस्थित सहकारी संस्थाहरूलाई परिचालन गरी ग्रामीण स्वावलम्बन कोषबाट थोक कर्जा प्रवाहमा प्राथमिकता दिइने छ । लघुवित्त संस्थाहरूलाई पनि आवश्यक परेको खण्डमा ग्रामीण स्वावलम्बन कोषबाट थोक कर्जा प्रवाह गरिने छ ।
९९. यस बैंकबाट वित्तीय मध्यस्थताको कारोबार गर्न अनुमति प्राप्त गरेका गैर-सरकारी संस्थाहरूलाई तोकिएको प्रक्रिया पूरा गरी २०७२ असार मसान्तसम्ममा “घ” वर्गको लघुवित्त संस्थामा परिणत भइसक्ने निर्देशन दिइएको छ । यस प्रक्रियालाई प्रोत्साहित गर्न त्यस्तो संस्थामा रहने संस्थागत शेयर स्वामित्वको सीमा २५ प्रतिशतबाट बढाएर ५१ प्रतिशत गरिएको छ ।
१००. वित्तीय पहुँच नपुगेका तोकिएका जिल्लाहरू बाहेक अन्य जिल्लाहरूमा स्थापना हुने लघुवित्त संस्थाहरूको लागि चाहिने चुक्ता पूँजी आर्थिक वर्ष २०७१/७२ देखि वृद्धि गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
१०१. वित्तीय सेवाको पहुँच कम रहेका तोकिएका जिल्लाहरूमा “घ” वर्गका लघुवित्त संस्थाहरूले नयाँ शाखा खोल्दा यस बैंकबाट निश्चित अवधिको लागि शून्य व्याजदरमा उपलब्ध गराइने सापटी रु. २० लाखबाट बढाई रु. ३० लाखसम्म कायम गरिने छ । साथै, यस्ता जिल्लाहरूमा “घ” वर्गका लघुवित्त संस्थाहरूले शाखा विस्तार गर्दा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट पूर्व स्वीकृति लिनु नपर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ ।
१०२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट विगत दुई वर्षदेखि विपन्न वर्ग कर्जा उपभोग गरी असल वर्गमा परेका समूह सदस्यलाई सामूहिक जमानीमा प्रदान गरिने कर्जाको सीमा रु. १ लाख ५० हजारबाट वृद्धि गरी रु. २ लाख पुऱ्याइने छ भने धितो लिई प्रदान गरिने लघुउद्यम कर्जाको सीमा रु. ४ लाखबाट वृद्धि गरी रु. ५ लाख कायम गरिने छ ।
१०३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट महिलाहरूद्वारा प्रवर्द्धित लघुउद्यमको लागि सम्बन्धित परियोजना धितोमा प्रवाह हुने रु. ७ लाखसम्मको परियोजना कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गरिने छ । साथै, यस्तो कर्जा सुरक्षण गराउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१०४. लघुवित्त संस्थाहरू लगायत विपन्न वर्गको कर्जा उपयोग क्षमता अपेक्षित रूपमा विस्तार हुन सकेको छैन । साथै, यस क्षेत्रमा लगानीका लागि लघुवित्त संस्थाहरूमा तत्काल स्रोतको अभाव नदेखिएकोले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट तोकिएका विपन्न वर्गमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जा अनुपातलाई हाललाई यथावत राखिएको छ ।

१०५. सर्वसाधारण जनतामा वित्तीय पहुँच विस्तार गर्न र वित्तीय उपकरणहरूको प्रभावकारी उपयोग गर्न वित्तीय साक्षरता रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । यसका लागि विद्यार्थीसँग नेपाल राष्ट्र बैंक, साक्षरता सम्बन्धी सामग्री, अन्य जनचेतनामूलक कार्यक्रम, अन्तरक्रिया र सूचना एवम् संचारलाई प्रभावकारी ढंगबाट उपयोग गरिने छ ।
१०६. लघुवित्त संस्थाहरूलाई क्रमशः कर्जा सूचना केन्द्रसँग आवद्ध गर्ने व्यवस्था गरिने छ । यसबाट लघुवित्त संस्थाहरूबीच कर्जा सूचना आदान-प्रदान गर्न सहज हुनुका साथै कर्जाको दोहोरोपनाको समस्या कम गर्न सहयोग पुग्ने छ ।
१०७. क्षेत्रीय स्तरमा रहेका पाँचवटा ग्रामीण विकास बैंकहरू मर्ज भई नेपाल ग्रामीण विकास बैंक लिमिटेड स्थापना भएको छ । उक्त ग्रामीण विकास बैंकलाई व्यवसायिक रूपमा संचालन गर्दै संस्थागत सुदृढीकरण गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
१०८. बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूलाई बलियो सुपरिवेक्षणीय दायराभित्र ल्याई वित्तीय स्थायित्व कायम गर्नका लागि नियामक निकायलाई आवश्यक सहयोग पुऱ्याउन सहकार्य गरिने छ ।

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन

१०९. विश्व वित्तीय बजारसँग एकीकृत हुँदै गएको राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा पूँजी खाता परिवर्त्यताका व्यवस्थाहरू समयानुकूल बनाउन विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐन र विदेशमा लगानी गर्न प्रतिबन्ध लगाउने ऐनको संशोधनका लागि प्रस्तावको मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने छ ।
११०. सुन आयात तथा विक्री वितरण प्रणालीलाई बजारको अवस्था अनुरूप समय सापेक्ष परिवर्तन गर्दै लगिने छ । सुन-चाँदी व्यवसायहरूलाई चाहिने कच्चा पदार्थ आपूर्तिलाई सहज गर्नको लागि विद्यमान व्यवस्थालाई परिमार्जन गरिने छ । सानो मात्रामा पनि सुन खरिद गर्न सकिने र काठमाडौँ उपत्यका बाहिर पनि वाणिज्य बैंकहरूले सुन विक्री गर्नसक्ने व्यवस्था गरिने छ ।
१११. परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट आयात गर्न पाइने वस्तुहरूको सूचीमा आवश्यकताका आधारमा वस्तुहरू थप गर्दै लैजाने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
११२. विदेशस्थित अस्पतालमा गई औषधोपचार गराउन र आवश्यक औषधि खरिद गर्ने प्रयोजनको लागि नेपाली नागरिकहरूलाई तोकिएको मापदण्ड पूरा गरेको खण्डमा इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले वार्षिक अमेरिकी डलर १० हजारसम्म पाउने गरी सटही सुविधा प्रदान गर्नसक्ने व्यवस्था गरिने छ ।
११३. चीनसँगको व्यापारमा अभिवृद्धि भएसँगै व्यापार नाकाहरू विस्तार हुँदै गएको परिप्रेक्ष्यमा नेपालको रसुवागढी भन्सार विन्दु भई एल.सी. मार्फत् पनि सामान आयात गर्नसक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
११४. नेपाली ट्राभल/टुर्स कम्पनीहरूले नेपाली नागरिकलाई विदेश भ्रमणका लागि कम्पनी आफैले वा विदेशी एजेन्सीसँग सहकार्य गरी विभिन्न टूर प्याकेज सम्बन्धी सेवा विक्री गरेमा विजक (Invoice) बमोजिम निश्चित रकमसम्म ट्राभल कम्पनीलाई सटही सुविधा दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

११५. भारतबाट मेशिनरी तथा औजारहरु भाडामा ल्याउँदा भुक्तानी गर्नुपर्ने भाडा रकम भा.रु. १० लाखसम्म तोकिएको मापदण्ड अनुरूप वाणिज्य बैंकहरुबाटै सटही सुविधा दिनसक्ने व्यवस्था गरिने छ ।
११६. नेपाली नागरिकहरुले आफ्नो पहिचान खुल्ने प्रमाण सहित आफूसँग रहेको नगद परिवर्त्य विदेशी मुद्रा सटहीको लागि इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थामा अनुरोध गरेमा एक पटकमा अमेरिकी डलर १००० वा सो बराबर हुने अन्य परिवर्त्य विदेशी मुद्रा इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले सटही (खरीद) गर्ने सीमालाई वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ३००० सम्म पुऱ्याइने छ ।
११७. नेपालका संघ-संस्था तथा कम्पनीहरुले भारतबाट अमेरिकी डलरमा भुक्तानी हुनेगरी Software खरिद गर्दा निश्चित रकमसम्मको Software एल.सी. मार्फत् आयात गर्न पाउने व्यवस्था गरिने छ ।
११८. भारतबाट भित्रिने विप्रेषण प्रणालीमा रहेका विद्यमान कठिनाइहरु कुटनैतिक तथा केन्द्रीय बैंकको तहमा समाधान गर्दै भारतबाट विप्रेषण भित्र्याउने कार्यलाई सरल र सहज बनाइने छ ।
११९. विदेशबाट नेपालमा विभिन्न सेवाहरुको भुक्तानी गर्ने प्रयोजनका लागि Online भुक्तानीको प्रचलन बढ्दै गएको सन्दर्भमा सो कारोबारलाई व्यवस्थित गर्न उपयुक्त नीति बनाई लागू गरिने छ । त्यसैगरी, विदेशी वस्तु वा सेवा Online Purchase गर्ने सुविधा पुऱ्याउने हेतुले डेबिट र क्रेडिट कार्ड जारी गर्ने व्यवस्थालाई खुकुलो गर्नुका साथै वार्षिक २,००० अमेरिकी डलरसम्मको यस्तो खरिद Online मार्फत् गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१२०. नेपाली वायुसेवा कम्पनीहरुले हवाई जहाजका इन्जिन तथा पार्टपूजा जस्ता सामान विदेशबाट आयात वा मर्मत गरी ल्याउने अवस्थामा सम्बन्धित नियमनकारी निकायको सिफारिसको आधारमा अमेरिकी डलर १ लाखसम्म वाणिज्य बैंकहरुमार्फत् अग्रिम भुक्तानी पठाउन सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१२१. दूरसञ्चार सम्बन्धी सेवा प्रदायक नेपाली कम्पनीहरुले विदेशी कम्पनीहरूसँग सम्झौता गरी सेटलाइट सेवा भाडामा लिने वा प्रयोग गर्ने गरेको अवस्थामा सम्बन्धित नियमनकारी निकायको सिफारिसमा वार्षिक अमेरिकी डलर १ लाखसम्मको भाडा भुक्तानी वाणिज्य बैंकहरुमार्फत् गर्न सकिने व्यवस्था गरिने छ ।
१२२. नेपालमा कार्यरत INGO हरूले नेपालमा रहेका कार्यालयमार्फत् विदेशी मुद्रा प्राप्त गरी नेपाल लगायत अन्य मुलुकका लागि पनि कार्यक्रम संचालन गरेको अवस्थामा विदेशी मुद्रा नेपाल भित्रिएको प्रमाणका आधारमा नेपालका लागि प्राप्त रकम कट्टा गरी बाँकी रकम वाणिज्य बैंकहरुमार्फत् अन्य मुलुक पठाउन सक्ने व्यवस्था गरिने छ ।
१२३. परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा खाता हुने नेपालीले आफ्नो खाताबाट वस्तु तथा सेवा खरिद गर्ने प्रयोजनका लागि वार्षिक अमेरिकी डलर १०,००० सम्म भुक्तानी दिनसक्ने व्यवस्था गरिने छ ।
१२४. विदेशी विनिमय संचिति व्यवस्थापनतर्फ लगानीलाई विविधिकरण गरी सुरक्षित एवम् अधिकतम प्रतिफलयुक्त उपकरणहरुमा लगानी गर्ने उद्देश्यले आर्थिक वर्ष २०७०/७१ बाट चीनको अन्तर-बैंक सरकारी ऋणपत्र बजारमा लगानी प्रारम्भ गरिएकोमा विदेशी विनिमय

लगानीको क्षेत्र तथा दायरालाई अझ फराकिलो बनाउन सार्क राष्ट्रबीच विदेशी विनिमय लगानीका सम्भावनाबारे अध्ययन गरी लगानी विविधिकरण गर्दै लाने कार्य अगाडि बढाइने छ ।

१२५. चीनसँग हुने आयात/निर्यात व्यापारको लागि वाणिज्य बैंकहरुमार्फत् हुने भुक्तानी प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न चीनको विभिन्न स्थानमा रहेका वाणिज्य बैंकहरुमार्फत् बैंकिङ्ग कारोबार गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१२६. वाणिज्य बैंकहरुले आफ्नो विदेशी विनिमय संचितिको मौज्जातबाट उपयुक्त प्रतिफल लिनसक्ने तुल्याउन आफ्नो दैनिक तरलतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी उक्त मौज्जातमा रहेको रकमको निश्चित प्रतिशतसम्म नेपालको वैदेशिक व्यापार ठूलो परिमाणमा भएका मुलुकहरुको मुद्रामा समेत कल डिपोजिट, सर्टिफिकेट अफ डिपोजिट वा यस्तै अन्य सुरक्षित उपकरणहरुमा लगानी गर्नसक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१२७. भारत बाहेक तेस्रो मुलुकहरुबाट ड्राफ्ट, टी.टी. को माध्यमबाट वस्तु आयात गर्दा एक पटकमा बढीमा अमेरिकी डलर ३० हजार बराबरसम्मको भुक्तानी दिन पाइने व्यवस्था रहेकोमा सो सीमालाई वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ३५ हजार कायम गरिने छ ।

अन्त्यमा

१२८. मुलुकको समष्टिगत आर्थिक स्थिति सन्तोषप्रद रहेतापनि केही अन्तरनिहित जोखिमहरु अर्थव्यवस्थामा विद्यमान नै छन् । उच्च विप्रेषण आप्रवाहको कारणले मात्र वाह्य क्षेत्र स्थिति सुदृढ रहन सकेको छ भने अनुकूल मौसमका कारणले आर्थिक वृद्धिदरमा केही सुधार भएको अवस्था छ । मूल्य वृद्धिदर एक अंकमा रहेपनि मूल्यमा चापको स्थिति रहिरहेको छ । व्यापार घाटा फराकिलो हुँदै गएको छ । बैंकिङ्ग क्षेत्रमा उच्च तरलता कायम रहेको भएतापनि निजी क्षेत्रमा बैंक कर्जाको उपलब्धता सीमित क्षेत्र र ग्राहक समूहमा केन्द्रित छ । यस पृष्ठमूिममा तर्जुमा गरिएको आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को यो मौद्रिक नीति माग पक्षबाट मूल्य तथा वाह्य क्षेत्र स्थायित्वमा चाप पर्न नदिने र आपूर्तिर्तर्फ उत्पादनशील क्षेत्रहरुमा जाने कर्जा प्रवाहलाई प्रोत्साहन गरी आर्थिक वृद्धिमा सहयोग पुऱ्याउने दिशामा उन्मुख रहेको छ । प्रस्तावित मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयनबाट वित्तीय क्षेत्रमा उपलब्ध तरलतालाई उत्पादनशील क्षेत्रर्तर्फ प्रवाह गर्न, मूल्य स्थिरता हासिल गर्न, वित्तीय स्थायित्व कायम गर्न, विदेशी विनिमय कारोबारलाई सहज बनाउन तथा वित्तीय सेवाको पहुँच विस्तार गरी समावेशी आर्थिक विकास हासिल गर्न सघाउ पुग्ने विश्वास लिइएको छ । यसको लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको सहयोग उत्तिकै महत्वपूर्ण रहने यस बैंकको ठम्याई रहेको छ ।
१२९. प्रस्तुत मौद्रिक नीति तर्जुमाको क्रममा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकारका विभिन्न निकायहरु, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु, उद्योग-वाणिज्य क्षेत्रका विभिन्न व्यावसायिक संघ-संस्थाहरु, विद्वत् वर्ग, सञ्चार माध्यम लगायत सबै सरोकारवालाहरुलाई नेपाल राष्ट्र बैंक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छ । यो मौद्रिक नीतिमा व्यवस्था गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा सदाभै सबैको सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

अनुसूची १
आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा प्रगति विवरण

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१	४२	आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा वार्षिक औसत मुद्रास्फीति दरलाई ८ प्रतिशतमा कायम राख्ने ।	वार्षिक औसत मुद्रास्फीति दर ९.० प्रतिशतको हाराहारीमा रहने अनुमान रहेको ।
२	४२	कम्तिमा ८ महिनाको वस्तु तथा सेवाको आयात धान्नसक्ने विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्ने ।	विदेशी विनिमय सञ्चितिले करिब १० महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त हुने अनुमान रहेको ।
३	४२	५.५ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सहयोग पुऱ्याउन आवश्यक कर्जाको व्यवस्था गर्ने । निजी क्षेत्रतर्फ जाने कर्जा १८.० प्रतिशतले बढ्ने ।	निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा १७.५ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान रहेको ।
४	४३	विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदरलाई १६.० प्रतिशतको हाराहारीमा कायम राख्ने ।	विदेशी मुद्रा सञ्चिति लक्ष्य भन्दा निकै बढी भएकोले विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १९.० प्रतिशत कायम रहने अनुमान रहेको ।
५	४४	कुल आन्तरिक कर्जा १७.१ प्रतिशतले बढ्ने ।	सरकारले बैकिङ्ग क्षेत्रबाट न्यून कर्जा उपयोग गरेकोले आन्तरिक कर्जा १४.४ प्रतिशतले मात्र बढ्ने अनुमान रहेको ।

अनुसूची २

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को वित्तीय क्षेत्र, लघुवित्त तथा विदेशी विनिमय सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरूको प्रगति विवरण

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१	४७	बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य नगद अनुपात 'क' वर्गको लागि ५.० प्रतिशत, 'ख' वर्गको लागि ४.५ प्रतिशत र 'ग' वर्गको लागि ४.० प्रतिशत कायम गर्ने ।	२०७१ वैशाख अन्तिम हप्तामा औसत नगद अनुपात 'क' वर्गका वाणिज्य बैंकहरूको १०.२२ प्रतिशत, 'ख' वर्गका विकास बैंकहरूको ५.२६ प्रतिशत र 'ग' वर्गका विकास बैंकहरूको ४.४४ प्रतिशत कायम रहेको ।
२	४८	"क" वर्गका संस्थाका लागि १२ प्रतिशत, चल्ती तथा कल निक्षेप संकलन गर्ने "ख" र "ग" वर्गका संस्थाको लागि क्रमशः ९ प्रतिशत र ८ प्रतिशत वैधानिक तरलता अनुपात कायम गर्ने ।	२०७१ वैशाखमा 'क' वर्गका वाणिज्य बैंकहरूको वैधानिक तरलता अनुपात औसतमा २७.३ प्रतिशत तथा 'ख' वर्गका विकास बैंक र 'ग' वर्गका वित्त कम्पनीहरूको यस्तो अनुपात औसतमा क्रमशः २४.० प्रतिशत र १७.९ प्रतिशत कायम रहेको ।
३	४९	रिपो तथा रिभर्स रिपो बोलकबोलको अधिकतम अवधिलाई २८ दिनबाट घटाई २१ दिन कायम गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरी सो व्यवस्था लागू गरिएको ।
४	५०	अल्पकालीन तरलता व्यवस्थापनको लागि खुला बजार कारोबारलाई प्रभावकारी बनाउने ।	आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा ७ दिन र १४ दिनको रिभर्स रिपोमार्फत् पटक-पटक गरी Cumulative रूपमा रु. ६०२ अर्ब ५० करोड बराबरको तरलता प्रशोचन गरिएको ।
५	५०	ट्रेजरी बिल्स एवम् विकास ऋणपत्रहरूको बोलकबोलमा Online Bidding System लागू गर्ने ।	Software निर्माण कार्य सम्पन्न भई यस सम्बन्धी कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको ।
६	५०	खुलाबजार सञ्चालन विनियमावलीको तर्जुमा एवम् कार्यान्वयन गर्ने ।	नेपाल राष्ट्र बैंक, संचालक समितिको बैठकद्वारा पारित भई २०७१ जेठबाट विनियमावली लागू गरिएको ।
७	५०	प्राथमिक व्यवसायकर्ता प्रणाली (Primary Dealer System) लागू गर्न आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्ने ।	प्राथमिक व्यवसायकर्तालाई समेट्ने गरी सरकारी ऋणपत्रको प्राथमिक तथा दोस्रो बजार व्यवस्थापन नियमावली, २०६१ को पुनरलेखन मस्यौदा तयार भएको ।
८	५१	नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा दीर्घकालीन ऋणपत्रहरू जारी गर्ने ।	आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा (२ पटकमा गरी क्रमशः ५ वर्षे रु. ३ अर्बको र ७ वर्षे रु. ६ अर्बको गरी) रु. ९ अर्बको विकास ऋणपत्र, ५ वर्षे रु. ९० करोड ६५ लाखको राष्ट्रिय बचतपत्र, ५ वर्षे रु. ७ करोड ६४ लाखको वैदेशिक रोजगार बचतपत्र निष्काशन गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
९	५२	आधार दरको अवधारणा क्रमशः अन्य वित्तीय संस्थाहरूमा समेत लागू गर्ने ।	२०७० भदौमा निर्देशन जारी गरी सो बमोजिम बैंकहरूले आधार दर प्रकाशन गर्न शुरु गरेका । अन्य वित्तीय संस्थाहरू समेत आधार दर प्रकाशन शुरु गर्ने क्रममा रहेका ।
१०	५४	कृषि, जलविद्युत, पशुपंक्षी एवम् मत्स्यपालन व्यवसाय र तोकिएका अन्य उत्पादनशील क्षेत्रको लागि कायम रहेको पुनरकर्जादर ६ प्रतिशतबाट घटाएर ५ प्रतिशत कायम गर्ने । यस्तो पुनरकर्जाको हकमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले ग्राहकबाट बढीमा ९ प्रतिशतसम्म व्याज लिन सक्ने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको । यस व्यवस्था अन्तर्गत २०७१ असारसम्ममा ४ वाणिज्य बैंकहरूले कुल रु.४ अर्ब ५३ करोड सुविधा उपयोग गरेको ।
११	५५	विशेष पुनरकर्जादरलाई १.५ प्रतिशतबाट घटाएर १ प्रतिशत कायम गर्ने । यस्तो सुविधा उपयोग गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले सम्बन्धित ग्राहकबाट बढीमा ४.५ प्रतिशतसम्म व्याज लिन सक्ने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको । यस व्यवस्था अन्तर्गत २०७१ असारसम्ममा ७ वाणिज्य बैंकहरूले कुल रु.२ अर्ब ९३ करोड (निर्यात पुनरकर्जा) सुविधा उपयोग गरेको ।
१२	५६	विपन्न वर्ग कर्जा अनुपात वाणिज्य बैंकहरूले ४.५ प्रतिशत, विकास बैंकहरूले ४.० प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूले ३.५ प्रतिशत पुऱ्याउनु पर्ने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरिएकोमा यस्तो अनुपात २०७० चैत मसान्तसम्ममा वाणिज्य बैंकहरूको ५.० प्रतिशत, विकास बैंकहरूको ४.९ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूको ३.२ प्रतिशत रहेको ।
१३	५७	वाणिज्य बैंकहरूले उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गर्ने कर्जा कुल कर्जाको २० प्रतिशत पुऱ्याउने गरी यस बैंकमा पेश गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयन गराउन २०७२ असारसम्ममा यस्तो कर्जा तोकिए बमोजिमको अनुपातमा पुऱ्याउनु पर्ने व्यवस्था गरिने । यस अन्तर्गत कृषि र उर्जा क्षेत्रमा कम्तिमा १२ प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७० असोजमा निर्देशन जारी गरिएको । दायरा फराकिलो पार्न २०७० असोजमा पुनः परिभाषा गरिएको । २०७१ जेठसम्म यस अन्तर्गत कृषिमा ६.१६ र उर्जामा २.१३ प्रतिशत कर्जा प्रवाह भएको ।
१४	५७	विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूले समेत आगामी ३ वर्षभित्र उत्पादनशील क्षेत्रमा कुल कर्जाको एक निश्चित प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्ने कार्ययोजना तयार गरी २०७० पुस मसान्तसम्ममा यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्ने ।	यस व्यवस्था अन्तर्गत विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूले आगामी ३ वर्षभित्र उत्पादनशील क्षेत्रमा कुल कर्जाको क्रमशः १५ प्रतिशत र १० प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको ।
१५	५८	लघुवित्त सेवा प्राप्त गरी व्यवसाय गरेका र त्यसको दायराबाट माथि उक्लेका साना तथा मझौला व्यवसाय र महिला उद्यमीद्वारा प्रवर्द्धित व्यवसायको लागि “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले वित्तीय सेवा र कर्जा उपलब्ध गराउन सक्नेगरी संस्थागत सम्बन्ध विस्तार र सूचना प्रणाली विकास गर्ने ।	संस्थागत सम्बन्ध विस्तार र सूचना प्रणाली विकास गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक छलफल भइरहेको । वाणिज्य बैंकहरू क्रमशः साना व्यवसायीतर्फ उन्मुख भएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१६	५९	नेपाल सरकार समेतको समन्वय र अन्य सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीति तर्जुमा गर्ने ।	वित्तीय क्षेत्र रणनीति तर्जुमा गर्ने कार्यमा सबै सम्बन्धित नियमनकारी निकायहरू सम्मिलित कार्यदलले प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार पारेको ।
१७	६०	वित्तीय सेवाको पहुँच अति न्यून रहेका जिल्लाहरूमा लघुवित्त संस्था खोल्न प्राथमिकता दिने ।	यस व्यवस्था अन्तर्गत २०७१ असारसम्म अठ्ठाम जिल्लामा केन्द्रीय कार्यालय रहने गरी लघुवित्त संस्था खोल्न एक निवेदन प्राप्त भएको ।
१८	६१	नयाँ शाखा स्थापनाको लागि शुन्य ब्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिने ।	२०७० असोजमा निर्देशन जारी गरिएको । २०७१ जेठसम्ममा “घ” वर्गका ३ वित्तीय संस्थाहरूलाई आठवटा शाखा खोले वापत रु. १ करोड ६० लाख शुन्य ब्याजदरमा सापटी उपलब्ध गराइएको ।
१९	६१	जिल्ला सदरमुकाम तथा नगर क्षेत्रभन्दा बाहिर शाखा विस्तार गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।	२०७० असोजमा निर्देशन जारी गरिएको । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको ग्रामीण क्षेत्रहरूमा सेवा विस्तार भइरहेको ।
२०	६२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई वातावरणीय र संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व वहन गर्ने क्रियाकलापहरू संचालन गर्न अभिप्रेरित गर्ने ।	२०७० पुसमा निर्देशन जारी गरिएको । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई वातावरणीय र संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व वहन गर्न CAMELS रेटिङ्गमा आवश्यक समायोजन गरिएको ।
२१	६३	विगतमा द्वन्द्वबाट विस्थापित भएका बैंक शाखा पुनरस्थापना गर्न वा त्यस्ता क्षेत्रमा सेवा पुनरस्थापना गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई उत्प्रेरित गर्ने ।	२०७१ जेठसम्ममा नेपाल बैंक लि. का २४ वटा र राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकका ३७ वटा शाखाहरू पुनरस्थापना भइसकेको र नेपाल बैंक लि. का थप २ वटा र राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लि. का ८ वटा यस्ता शाखाहरू पुनरस्थापना हुने चरणमा रहेको ।
२२	६४	कफी, सुन्तला, चिया जस्ता कृषि व्यवसाय र पशुपालन तथा दुग्धजन्य व्यवसाय लगायतका परियोजनाको लागि निश्चित रकमसम्मको कर्जा सम्भाव्यताका आधारमा परियोजनाकै धितोमा प्रवाह गर्न पाउने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० असोजमा निर्देशन जारी गरिएको । यस्तो कर्जा उपलब्ध नभएको सम्बन्धमा गुनासो सुन्ने व्यवस्था मिलाइएको । कृषि क्षेत्रमा बैंक कर्जा वृद्धि भइरहेको ।
२३	६५	“क”, “ख” र “ग” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा तथा निक्षेप वीचको औसत ब्याजदर अन्तरलाई निश्चित समयभित्र ५ प्रतिशतभित्र ल्याउनु पर्ने व्यवस्था गर्ने ।	गणना विधि तयार गरी सो सहितको निर्देशन २०७० असोजमा जारी गरिएको । २०७१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको कर्जा तथा निक्षेपबीचको भारित औसत ब्याजदर अन्तर ६.५९ प्रतिशत कायम रहेको । ब्याजदर अन्तर गणना विधिलाई २०७१ असारमा थप परिमार्जन गरिएको ।
२४	६६	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले एउटै प्रकृतिको निक्षेप तथा कर्जाको ब्याजदरमा निश्चित प्रतिशत विन्दुभन्दा बढी फरक गर्न नपाउने व्यवस्था गरिनुका साथै कर्जाको अग्रिम भुक्तानी लगायतका सेवा शुल्कको दरमा एकरूपता कायम गर्न सेवा शुल्क, कमिशन, दस्तुर, हर्जाना सम्बन्धी मार्गदर्शनलाई परिमार्जन गरी वित्तीय सेवालाई ग्राहक-मैत्री बनाउने ।	यस सम्बन्धमा वित्तीय संरक्षण तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी व्यवस्थाको मस्यौदा तयार गरी राय/प्रतिक्रिया संकलन गर्ने कार्यको लागि यस बैंकको वेबसाइटमा राखिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
२५	६७	बैंकिङ्ग क्षेत्रका ग्राहकहरूको हकहित सुरक्षा गर्न उपभोक्ता सुरक्षा (Consumer Protection) सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्ने । उपभोक्ताको गुनासो सुन्ने इकाईलाई प्रभावकारी बनाउने ।	यस सम्बन्धमा वित्तीय संरक्षण तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी व्यवस्थाको मस्यौदा तयार गरी राय/प्रतिक्रिया संकलन गर्ने कार्यको लागि यस बैंकको वेबसाइटमा राखिएको ।
२६	६८	वित्तीय प्रणालीमा चुनौतीको रूपमा रहँदै आएको बहु-बैंकिङ्ग कारोबार (Multiple Banking) लाई निरुत्साहित गर्न आवश्यक उपाय अवलम्बन गर्ने ।	२०७० साउनमा आवश्यक निर्देशन जारी गरिएको ।
२७	६९	निक्षेपकर्ताको सुरक्षण भएको निक्षेप फिर्ता गर्नुपर्ने अवस्था आएमा छिटो-छरितो रूपमा फिर्ताको प्रत्याभूति गराउन आवश्यक कानूनी तथा नियमनकारी व्यवस्था गरिने ।	छिटो-छरितो रूपमा निक्षेप फिर्ताको प्रत्याभूति गराउन आवश्यक कानूनी तथा नियमनकारी व्यवस्था गर्नका लागि तयारी भइरहेको ।
२८	६९	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण निगमको पूँजी सुदृढीकरण, निक्षेप सुरक्षणको सीमा तथा निक्षेप सुरक्षणमा लाग्ने शुल्क सम्बन्धी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गर्न सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।	शुल्क सम्बन्धी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गर्न सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय गर्ने कार्य भइरहेको ।
२९	७०	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू आपसमा गाभिने कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न सो सम्बन्धी प्रक्रिया सरलीकरण गर्दै लैजाने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू आपसमा गाभिने कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न प्रक्रियागत सरलीकरण गरिएको ।
३०	७०	एक बैंक वा वित्तीय संस्थाले अर्को बैंक वा वित्तीय संस्था प्राप्त गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि बनाई लागू गर्ने ।	एक बैंक वा वित्तीय संस्थाले अर्को बैंक वा वित्तीय संस्था प्राप्त गर्ने सम्बन्धी विनियमावली, २०७० जारी भएको ।
३१	७१	वासेल-३ का प्रावधानहरूलाई आवश्यकता र औचित्यका आधारमा क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लैजाने ।	कन्सल्टेन्टभ डकुमेन्ट यस बैंकको वेबसाइटमा प्रकाशित गरी राय सुझाव संकलन गर्ने कार्य सम्पन्न भई सो डकुमेन्टलाई पुनः अध्ययन गर्न एक कार्यदल गठन भएको ।
३२	७२	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको स्वीकृत पूँजी योजना अनुरूप पूँजीकरण गर्ने कार्य सम्पन्न गर्ने ।	स्वीकृत पूँजी योजना अनुरूपको अधिकांश कार्यहरू पूरा भइसकेको र बैंकको चुक्ता पूँजी रु. ८ अर्ब ५८ करोड ९० लाख पुगिसकेको ।
३३	७२	नेपाल बैंक लि. को स्वीकृत पूँजी योजना कार्यान्वयन गरी बैंकका शेयरधनीलाई नै बैंकको व्यवस्थापन हस्तान्तरण गर्ने ।	उक्त बैंकको व्यवस्थापन नियन्त्रण कायमै रहेको । यस बैंकबाट स्वीकृत पूँजी योजनामा उल्लिखित कार्यहरू मध्ये गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति बिक्री गर्ने बाहेक अन्य सम्पूर्ण कार्यहरू पूरा भई बैंकको चुक्ता पूँजी रु. ३ अर्ब ९७ करोड पुगेको र व्यवस्थापन हस्तान्तरण अन्तिम चरणमा पुगेको ।
३४	७३	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको पूँजी सुदृढ बनाउन “क”, “ख” र “ग” वर्गका संस्थाहरूको लागि तोकिएको न्यूनतम चुक्ता पूँजी २०७१ असार मसान्तभित्रमा अनिवार्य रूपमा पूरा गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरिएको । यस अनुसार २०७१ असारसम्म २३ वटा वाणिज्य बैंकहरू, ६२ वटा विकास बैंकहरू र ४० वटा वित्त कम्पनीहरूको चुक्ता पूँजी तोकिए अनुसार रहेको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
३५	७३	वित्तीय प्रणालीको सुदृढीकरणका लागि सबै प्रकारका वित्तीय संस्थाहरूको पूँजीको आधार वृद्धि गर्दै लैजाने । यसका लागि चुक्ता पूँजीका अतिरिक्त अन्य उपकरण/उपायहरू समेत अवलम्बन गर्ने ।	पूँजीको आधार वृद्धि गर्न माग भई आएमा वाणिज्य बैंकहरूलाई तोकिएको मापदण्डको आधारमा बण्ड जारी गर्न अनुमति प्रदान गर्ने गरिएको । विद्यमान पूँजी पर्याप्तता अनुपात १ प्रतिशत Buffer Capital थपी ११ प्रतिशत पुऱ्याइएको ।
३६	७४	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको संचालन जोखिम कम गर्न आन्तरिक नियन्त्रण लगायतको सुशासन प्रणालीलाई सुदृढ बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।	Internal Audit / Operational Guidelines सुदृढ गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई २०७० असोजमा निर्देशन जारी गरिएको ।
३७	७५	बैंकिङ्ग क्षेत्रमा व्यापक रूपमा बढ्दै गएको सूचना प्रविधिको प्रयोग तथा विद्युतीय माध्यमबाट हुने कारोबारमा उत्पन्न हुन सक्ने जोखिम कम गर्न IT Guidelines/System Audit को कार्यान्वयन पक्ष अनुगमन गर्ने ।	स्थलगत निरीक्षणका क्रममा IT Guidelines / System Audit को पालना भए/नभएको अनुगमन गर्ने गरिएको ।
३८	७५	सूचना प्रविधिबाट उत्पन्न हुनसक्ने जोखिम व्यवस्थापनका लागि अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलनहरू अवलम्बन गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।	२०७० असोजमा निर्देशन जारी गरी थप व्यवस्था गरिएको ।
३९	७६	भुक्तानी, फछ्यौट र क्लियरिङ्ग सम्बन्धमा अवलम्बन गरिएको व्यवस्थामा आधुनिक प्रविधिलाई समेत समेट्ने गरी उक्त कार्य सम्बन्धी व्यवस्थाहरूलाई एकीकृत गर्दै लैजाने ।	यस सम्बन्धी कार्य अगाडि बढाउन भुक्तानी तथा फछ्यौट सम्बन्धी महाशाखा गठन गरी RTGS बमोजिम कारोबार शुरु गर्न रोडम्याप तयार गरी सो अनुरूप कार्य भइरहेको ।
४०	७८	ज्येष्ठ नागरिक तथा शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सरल तरिकाबाट बैंकिङ्ग सुविधा उपलब्ध गराउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई अभिप्रेरित गर्ने ।	२०७० असोजमा निर्देशन जारी गरिएको ।
४१	७९	नेपाली बैंकहरूले विदेशमा र विदेशी बैंकहरूले नेपालमा शाखा खोल्न सक्ने नीति रहेकोले Home /Host Supervision को लागि Cross Border Supervision सम्बन्धी मार्गदर्शन तयार गर्ने ।	मार्गदर्शनको मस्यौदा तयार हुँदै गरेको ।
४२	८०	वासलका मूल सिद्धान्तहरू (Basel Core Principles) को कार्यान्वयन अवस्थाको मूल्याङ्कन र तत्सम्बन्धमा भावी दिनमा अपनाउनु पर्ने रणनीति तयार गर्न सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले वासल मूल सिद्धान्तहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको स्व:मूल्याङ्कन (Basel Core Principle Self-Assessment) को आधारमा कार्ययोजना तयार गर्ने ।	Self-Assessment को प्रतिवेदन उपर छलफल भइरहेको र अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि कार्ययोजना तयार गरिने ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
४३	८१	Problem Bank Resolution Framework कार्यान्वयन गर्दै लैजाने ।	Problem Bank Resolution Framework तयार गरिएको र यसै अनुरूप छुट्टै Problem Institution Resolution Division स्थापना गरी कार्यान्वयन शुरु गरिएको ।
४४	८२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने सूचनाहरुलाई समयमै अद्यावधिक गर्दै गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण प्रणालीलाई थप सुदृढ बनाउने ।	निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण विनियमावली संशोधन भइसकेको । सुपरिवेक्षणमा संलग्न कर्मचारीहरुमध्ये ५५ जनालाई वैदेशिक र १७३ जनालाई स्वदेशी गरी कुल २२८ जनालाई तालिम प्रदान गरिएको ।
४५	८२	स्थलगत निरीक्षणमा ठूला ऋणीहरुको धितो तथा परियोजनाको स्थलगत निरीक्षण गरी सम्पत्तिको गुणस्तर परीक्षण गर्ने कार्य प्रभावकारी बनाउने ।	स्थलगत निरीक्षणको दायरा फराकिलो बनाउन ठूला ऋणीहरुको धितो तथा परियोजनाको स्थलगत निरीक्षणको संख्या बढाइएको ।
४६	८३	तोकिएको अनुपातमा तरलता कायम नगर्ने वाणिज्य बैंकलाई तरलता समेतमा आधारित शीघ्र सुधारात्मक कारवाही अधि बढाउने व्यवस्था गर्ने ।	शीघ्र सुधारात्मक कारवाही सम्बन्धी संशोधित विनियमावलीको मस्यौदा तयार भई कार्यान्वयनको क्रममा रहेको ।
४७	८४	आसन्न जोखिमको पहिचान र व्यवस्थापन गर्न राष्ट्रिय स्तरका वित्त कम्पनीहरुलाई समेत दवाव परीक्षण (Stress Testing) गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० माघमा निर्देशन जारी गरिएको र सो सम्बन्धमा वित्त कम्पनीहरुको क्षमता अभिवृद्धिको कार्य अधि बढेको ।
४८	८४	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले दवाव परीक्षणबाट प्राप्त नतिजालाई जोखिम न्यूनीकरण गर्न उपयोग गर्ने ।	निर्देशन जारी भइसकेको र प्राप्त नतिजाको निरन्तर अनुगमन गरिएको ।
४९	८५	कर्जाको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरी Dynamic Provisioning को अवधारणा क्रमशः लागू गर्ने ।	यस सम्बन्धी अवधारणापत्र तयार भएको ।
५०	८६	कर्जालाई सुरक्षित गर्न विद्यमान चल-अचल सम्पत्तिको अतिरिक्त कर्जा तिर्न सक्ने आम्दानी एवम् नगद प्रवाहलाई समेत मुख्य आधारको रूपमा लिनुपर्ने व्यवस्था गर्ने ।	यस सम्बन्धी प्रस्तावमा छलफल भइरहेको ।
५१	८७	वाणिज्य बैंकहरुको कुल निक्षेपमा संस्थागत निक्षेपको अंश निश्चित अवधिसम्ममा ६० प्रतिशतभन्दा तल कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्ने ।	संस्थागत निक्षेपलाई परिभाषित गरी २०७१ असार मसान्तसम्ममा तोकिएको प्रतिशत कायम गर्नुपर्ने सम्बन्धमा २०७० असोजमा निर्देशन जारी गरिएको ।
५२	८८	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले ग्रामीण क्षेत्रमा परिचालन गरेको निक्षेपको निश्चित अंश ग्रामीण क्षेत्रमै लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरी क्रमशः लागू गर्ने ।	स्थलगत अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार हुने क्रममा रहेको ।
५३	८९	वार्षिक रु. ५० करोडभन्दा बढीको कारोबार गर्ने बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरुको अनुगमनमा सहकारी विभागलाई यस बैंकबाट विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउने ।	सहकारी विभागको सुपरिवेक्षकीय क्षमता अभिवृद्धि गर्न यस बैंकबाट सो विभागका कर्मचारीहरुलाई तालिम दिनुका साथै एउटा अन्तरक्रिया कार्यक्रम समेत सम्पन्न भई नेपाल सरकारलाई आवश्यक सिफारिस पेश हुने व्यवस्था मिलाइएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
५४	९०	बैंक तथा वित्तीय संस्थाले धितो लिई ऋण प्रवाह गरेको तथा ग्राहकले समेत किस्ताबन्दीमा रकम जम्मा गरेको घर/अपार्टमेण्टको स्वामित्व फरफारक गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारका सम्बद्ध निकायहरूसँग समेत समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।	स्वामित्व फरफारक गर्ने कार्य कार्यान्वयन भइरहेको ।
५५	९१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाका संचालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत वा उच्च व्यवस्थापनमा रहेका व्यक्तिले अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट आफ्नो स्वामित्व भएको कम्पनीमा कर्जा लिई व्यवसाय गर्दा स्वार्थ बाह्रन सक्ने अवस्थालाई मनन गरी यस सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।	निर्देशनको मस्यौदा तयार भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
५६	९२	यस बैंकबाट पुनरकर्जा उपलब्ध गराइएका क्षेत्रहरूमा कर्जा प्रवाह बढाउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रेरित गर्ने ।	पुनरकर्जाको उपयोग बढिरहेको ।
५७	९३	नोटकोषको सुविधा विस्तार गर्दै विकास बैंकहरूले समेत सहजै नोटकोष प्रयोग गर्न पाउने व्यवस्था मिलाउने ।	२०७० पुसदेखि लागू हुने गरी (दोस्रो संशोधन) विकास बैंकहरूलाई नोटकोषको सुविधा प्रदान गराउने व्यवस्था लागू भइसकेको ।
५८	९४	नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, विनिमय अधिकार पत्र ऐन, बैंकिङ कसुर सम्बन्धी ऐन र विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐनको संशोधन मस्यौदा सरकार समक्ष पेश गर्ने ।	नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन र बैंकिङ कसुर सम्बन्धी ऐनको मस्यौदा नेपाल सरकारमा पेश गरिएको, वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन संचालक समितिमा पेश भएको । विनिमय अधिकार पत्र ऐन र विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐनको संशोधनको मस्यौदा तयारीको क्रममा रहेको ।
५९	९४	समग्र वित्तीय प्रणालीलाई प्रभाव पार्ने अन्य ऐनको तर्जुमा तथा संशोधन गर्ने कार्यमा सरकारी निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।	यस कार्यमा सरकारी निकायहरूसँग निरन्तर रूपमा समन्वय भइरहेको ।
६०	९४	बैंकिङ प्रणालीसँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्थाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गर्ने ।	वित्तीय क्षेत्र स्थायित्वको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूका अतिरिक्त वित्तीय क्षेत्रका अन्य नियामक निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय गरिएको । तालिम, गोष्ठीहरू आयोजना गरिएको । सहकारी विभाग, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय, बीमा समिति, नेपाल धितोपत्र बोर्ड, लगायतका नियामक निकायहरू संलग्न रहेको एक कोअर्डिनेशन कमिटी गठन भई नियमित रूपमा बैठक बस्ने गरेको ।
६१	९५	सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ तथा यस बैंकबाट जारी गरिएका निर्देशनहरू बमोजिम बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले पूरा गर्नुपर्ने जिम्मेवारीको परिपालना सम्बन्धमा विस्तृत निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	विस्तृत निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको ।
६२	९६	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूका शाखा रहित बैंकिङ प्रणालीका माध्यमबाट समेत निवृत्तिभरण र सामाजिक सुरक्षा भत्ता उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय र सरकारी कारोबार गर्ने बैंकहरूसँग छलफलको क्रममा रहेको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
६३	९६	नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्रदान गरिदै आएको निवृत्तिभरण सेवा क्रमशः सरकारी कारोबार गर्ने बैंकहरुबाट वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	२०७१ वैशाखदेखि लागू भइसकेको ।
६४	९७	लघुवित्तीय सेवाको पहुँच कम रहेका जिल्लाहरुमा “घ” वर्गका लघुवित्त संस्थाहरुले नयाँ शाखा खोल्दा यस बैंकबाट रु. २० लाखसम्म निश्चित अवधिको लागि शुन्य व्याजदरमा सापटी उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० भदौमा निर्देशन जारी गरिएको । २०७१ जेठसम्ममा “घ” वर्गका ३ वित्तीय संस्थाहरुलाई आठवटा शाखा खोले वापत रु. १ करोड ६० लाख शुन्य व्याजदरमा सापटी उपलब्ध गराइएको ।
६५	९७	लघुवित्तीय सेवाको पहुँच कम रहेका जिल्लाहरुमा “घ” वर्गका संस्थाहरुले शाखा विस्तार गर्दा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट पूर्वस्वीकृति लिनु नपर्ने व्यवस्था गर्ने ।	जिल्ला पहिचान गरी २०७० भदौमा निर्देशन जारी गरिएको ।
६६	९८	बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट विगत दुई वर्षदेखि विपन्न वर्ग कर्जा उपभोग गरी असल वर्गमा परेका समूह सदस्यलाई सामूहिक जमानीमा प्रदान गरिने कर्जाको सीमा रु. १ लाखबाट बढाई रु. १ लाख ५० हजार र धितो लिई प्रदान गरिने लघुउच्चम कर्जाको सीमा रु. ३ लाखबाट वृद्धि गरी रु. ४ लाख कायम गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरिएको । सोही अनुरूप कर्जा प्रवाह वृद्धि भएको ।
६७	९९	महिलाहरुद्वारा प्रवर्द्धित लघुउच्चमको लागि सम्बन्धित परियोजना धितोमा प्रवाह हुने रु. ५ लाखसम्मको परियोजना कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने । यस्तो कर्जा सुरक्षण गराउने व्यवस्था मिलाउने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरिएको । यस्तो कर्जा सुरक्षण गराउने व्यवस्था मिलाइएको ।
६८	१००	साना तथा मझौला व्यवसायहरुमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट प्रवाहित रु. १० लाखसम्मको परियोजना कर्जाको लागि यस बैंकबाट ५ प्रतिशतमा पुनरकर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने । यस्तो पुनरकर्जा सुविधा उपयोग गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले ग्राहकबाट १० प्रतिशतसम्म व्याज लिन पाउने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरिएको ।
६९	१०२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाले रु. ५० हजारभन्दा बढीको लघुकर्जा कारोबार गर्दा एक आपसमा अनिवार्य रुपमा कर्जा सूचना आदान-प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्ने ।	२०७० साउनमा निर्देशन जारी गरिएको ।
७०	१०३	यस बैंकबाट वित्तीय मध्यस्थताको कारोबार गर्न अनुमति प्राप्त गरेका गैर-सरकारी संस्थाहरुलाई आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी २०७२ असार मसान्तसम्ममा “घ” वर्गको लघुवित्त संस्थामा परिणत भइसक्नु पर्ने व्यवस्था गर्ने ।	सम्बन्धित संस्थाहरुलाई २०७० साउनमा पत्राचार गरिएको । हालसम्म २१ वटा संस्थाबाट कार्ययोजना प्राप्त भएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
७१	१०४	ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको पूँजी वृद्धि गरिएको सन्दर्भमा यसको सेवाको पहुँच र कार्यक्षेत्र विस्तार गर्ने ।	कोषको पहुँच विस्तार भई सेवा ६६ जिल्लाबाट ६८ जिल्लामा पुगेको । साथै, कर्जा उपभोग गर्ने सहकारी संस्थाको संख्या ७२० बाट बढेर ८८३ पुगेको ।
७२	१०५	ग्रामीण स्वावलम्बन कोष र नेपाल सरकारद्वारा संचालित लघुउद्यम विकास कार्यक्रम (Micro Enterprise Development Program-MEDEP) बीच समन्वय र सहकार्य गरी उत्पादनमूलक लघुउद्यम/व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्नेगरी कोषबाट कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाउने ।	ग्रामीण स्वावलम्बन कोष र लघुउद्यम विकास कार्यक्रमबीच सम्झौता भइसकेको ।
७३	१०५	शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई स्वरोजगारमूलक व्यवसाय संचालन गर्न ग्रामीण स्वावलम्बन कोषबाट कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने ।	त्यस सम्बन्धमा नीतिगत व्यवस्था भइसकेको र प्राप्त कर्जा सम्बन्धी निवेदन उपर आवश्यक कारवाही भइरहेको ।
७४	१०६	वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरूलाई श्रव्य, दृश्य तथा छापामाध्यमहरूबाट प्रसारण गरिनुका साथै “विद्यार्थीसँग नेपाल राष्ट्र बैंक” लगायतका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।	“विद्यार्थीसँग नेपाल राष्ट्र बैंक” र 'Nepal Rastra Bank: Then, Now and Ahead' नामक पुस्तिकाहरू प्रकाशित गरिएको । “विद्यार्थीसँग नेपाल राष्ट्र बैंक” कार्यक्रमको अवधारणा तयार गरी कार्यान्वयन शुरु भएको । नेपाल राष्ट्र बैंकको इतिहास, वर्तमान र भविष्यको सन्दर्भ समेटिएको वृत्तचित्र तयारीको अन्तिम चरणमा रहेको । ६ वटा वित्तीय चेतानमूलक गीत समेटिएको गीति सामग्री (Album) तयार गरिएको । इलेक्ट्रोनिक लिड डिस्प्लेमाफर्त् चेतनामूलक सन्देश एवम् सूचनाहरू प्रवाह गरिएको ।
७५	१०७	ग्रामीण विकास बैंकहरूको एकीकरण एवम् पुनरसंरचना कार्य सम्पन्न गर्ने ।	ग्रामीण विकास बैंकहरूको एकीकरण सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भएको र पुनरसंरचनाको कार्य शुरु भइसकेको ।
७६	१०८	ग्रामीण कर्जा सर्वेक्षणको कार्य आर्थिक वर्ष २०७०/७१ भित्र सम्पन्न गरिने ।	संविधानसभा निर्वाचन सम्बन्धी आचार संहिता अनुरूप २०७० मंसिरसम्म स्थगन भएकोमा बोलकबोल प्रकृयाबाट Outsourcing माफर्त् उक्त कार्य गर्नेगरी प्रक्रिया अगाडि बढाइएको ।
७७	१०९	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट आयात गर्न पाइने वस्तुहरूको सूचीमा औचित्यको आधारमा वस्तुहरू थप गर्दै जाने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	सम्बन्धित निकायबाट सिफारिस भई आएमा वस्तु थप गर्ने व्यवस्था गरिएको । यस अनुरूप परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट आयात गर्न पाइने वस्तुहरू १६१ पुऱ्याइएको ।
७८	११२	विप्रेषण कारोबार गर्न तोकिएका कम्पनीहरूले विप्रेषण वापत संकलन गरेको रकम विप्रेषण पठाउनेको परिवारले सहज भुक्तानी पाउने प्रयोजनको लागि सम्बन्धित व्यक्तिले प्राप्त गर्ने रकम बराबरको Prepaid Remittance Card जारी गर्नसक्ने व्यवस्था मिलाउने ।	सम्बन्धित व्यक्तिले प्राप्त गर्ने रकम बराबरको Prepaid Remittance Card जारी गर्न सक्ने गरी २०७० फागुनमा इ.प्रा परिपत्र संख्या- ६१२ जारी गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
७९	११३	म्यानपावर कम्पनीहरूलाई आफूले वैदेशिक रोजगारीमा पठाएको कामदारको संख्याको आधारमा निश्चित रकम बराबरको विदेशी मुद्रा आफ्नो विदेशी मुद्रा खाताबाट खर्च गरी वा सो नभए सटही सुविधा प्रदान गरी उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने ।	यस सम्बन्धी व्यवस्था इ.प्रा.परिपत्र संख्या- ६०८ बाट सम्बोधन भइसकेको । वार्षिक अमेरिकी डलर १०,००० सम्म र वर्षमा १०० जनाभन्दा बढी कामदार पठाउनेको हकमा बढीमा अमेरिकी डलर २०,००० सम्म आफ्नो विदेशी मुद्रा खाताबाट खर्च गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको ।
८०	११४	अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्थाहरूमा काम गरी विदेशी मुद्रा आर्जन गर्ने नेपालीले आफ्नो परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खातामा रहेको रकम तोकिए बमोजिम खर्च गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने । विदेशी मुद्रामा आय-आर्जन गर्ने स्वदेशी तथा विदेशी व्यक्ति, फर्म कम्पनीहरू एवम् नेपाली नागरिकहरूले नेपालमा रहेको आफ्नो विदेशी मुद्रा खाताबाट वार्षिक अमेरिकी डलर १०,००० वा सो बराबरको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खर्च गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने ।	२०७० साउनमा इ.प्रा.परिपत्र ५९८ जारी गरी वार्षिक अमेरिकी डलर १०,००० सम्म खर्च गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको ।
८१	११५	वैदेशिक रोजगारीका लागि खुला गरिएका थप मुलुकका मुद्राको सटही सुविधा प्रदान गर्न त्यस्ता मुलुकको मुद्रा खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	२०७० पुसमा इ.प्रा.परिपत्र ६०७ जारी गरी कुवेत र बहराइनको मुद्राहरूको खरिद दर तोकने व्यवस्था गरिएको ।
८२	११५	विप्रेषक संस्था र मनिचेञ्जरहरूले आफूले सटही गरेको विदेशी मुद्रा नेपाल राष्ट्र बैंकमा पनि सटही गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने ।	विप्रेषक संस्था र मनिचेञ्जरहरूले नेपाल राष्ट्र बैंकमा विदेशी मुद्रा सटही गर्न पाउने व्यवस्था सम्बन्धमा २०७० कात्तिकमा इ.प्रा.परिपत्र ६०३ जारी गरिएको ।
८३	११६	नेपालीहरू रोजगारीमा रहेका तर विप्रेषण कम्पनीहरूको पहुँच नपुगेका देशहरूमा हाल संचालनमा रहेका विप्रेषण कम्पनीहरूलाई कार्य क्षेत्र विस्तार गर्न प्रोत्साहित गर्ने । नयाँ कम्पनी खोल्दा पहुँच नभएका देशमा मात्र खोल्न पाउने नीतिगत व्यवस्था गरी औपचारिक माध्यमबाट विप्रेषण भित्र्याउन पहल गर्ने ।	मलेसिया, कतार र यु.ए.ई. बाहेक विप्रेषण संस्थाको कम पहुँच भएका अन्य मुलुकबाट विप्रेषण कारोबार गर्नेगरी इजाजत दिने नीतिगत व्यवस्था गरिएको ।
८४	११७	विदेशी विनिमय सम्बन्धी कारोबार गर्न इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूको कारोबार पद्धति, प्रणाली र जोखिम व्यवस्थापनलाई लक्षित गरी निरीक्षणको दायरालाई फराकिलो र सघन बनाउँदै लैजाने ।	निरीक्षणको दायरालाई फराकिलो र सघन बनाइएको ।
८५	११८	निजी क्षेत्रमार्फत् संचालन हुने विद्युत परियोजनाका अतिरिक्त सडक मार्ग, केवल कार लगायतका पूर्वाधार परियोजनाका लागि पनि मेशिनरी तथा औजार आयात गर्न वाणिज्य बैंकहरूबाट विदेशी मुद्रामै कर्जा लिन पाउने व्यवस्था मिलाउने ।	२०७० कात्तिकमा इ.प्रा.परिपत्र ६०४ जारी गरिएको ।

अनुसूची ३
मौद्रिक सर्वेक्षणको प्रक्षेपण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०६९ असार	२०७० असार	२०७१ सं असार	२०७२ प्र असार	वार्षिक परिवर्तन					
					२०६९/७०		२०७०/७१		२०७१/७२	
					रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	३८३७७.२१	४६८२३.८०	५८४७८.४८	६४४७८.४८	६८९३.९६ १/	१८.०	११५००.०० २/	२४.६	६०००.००	१०.३
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	४५५९७.६८	५५४०९.३५	६८५१५.१९	७६०३१.९६	९८११.६७	२१.५	१३१०५.८४	२३.७	७५१६.७७	११.०
१.२ वैदेशिक दायित्व	७२२०.४७	८५८१४.४५	१००३६.७१	११५५३.४८	१३६५.०९	१८.९	१४५१.१५	१६.९	१४७०.२१	१५.१
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	६०४६.५६	७४३३.२३	८८३०.३७	१०३००.५७	१३८६.६७	२२.९	१३९७.१४	१८.८	१४७०.२१	१६.६
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	११७३.९१	११४८१.२२	१२०६.३४	१२५२.९१	-२१.५८	-१.८	५४.०२	४.७	४६.५७	३.९
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	७४६५३.०२	८४७१३.८३	९८०५१.३०	११७०९६.०६	११६१३.४४ १/	१५.६	१३४९२.१६ २/	१५.९	१९०४४.७६	१९.४
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	९९४६९.१५	११६५८६.६३	१३३३४६.०७	१५८३१०.२६	१७११७.४८	१७.२	१६७५९.४४	१४.४	२४९६४.१९	१८.७
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	१६२८८.२१	१६७७८.८३	१६०५८.५५	२००५८.५५	४९०.६२	३.०	-७२०.२८	-४.३	४०००.००	२४.९
अ. सरकारमाथिको दावी	१६५२५.४८	१६७९७.२८	१७८५८.५५	२००५८.५५	२७१.७९	१.६	१०६१.२७	६.३	२२००.००	१२.३
आ. सरकारी निक्षेप	२३७.२८	१८.४५	१८००.००	०.००	-२१८.८३	-९१.६	१७८१.५५	७६६.६	-१८००.००	-१८.०
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	१००९.९४	११३८.९१	१३२८.९०	१५०१.६५	१२८.९७	१२.८	१८९.९९	१६.७	१७२.७६	१३.०
ग. वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	११८८.४२	१३६६.२८	१६२८.०४	१८३९.९८	१७७.८७	१५.०	२६१.७५	१९.२	२११.९४	१३.०
अ. सरकारी	१२७.६०	१३१.७४	१५०.००	१८०.००	४.१४	३.२	१८.२६	१३.९	३०.००	२०.०
आ. गैर-सरकारी	१०६०.८२	१२३४.५४	१४७८.०४	१६५९.९८	१७३.७३	१६.४	२४३.४९	१९.७	१८१.९४	१२.३
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	८०९८.५८	९७३०.६१	११४३३०.५८	१३४९१०.०८	१६३२०.०२	२०.२	१७०२७.९७	१७.५	२०५७९.५०	१८.०
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	२४८१६.१३	३१८७२.८०	३५२९४.७७	४१२१४.२०	५५०४.०४ १/	२२.२	३२६७.२८ २/	१०.३	५९१९.४३	१६.८
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम२)	११३०३०.२३	१३१५३७.६३	१५६५२९.७८	१८१५७४.५४	१८५०७.४०	१६.४	२४९९२.१५	१९.०	२५०४४.७६	१६.०
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम१+	७८९२६.९३	९२५४६.९१	११११०८.०४	१२९१२९.३४	१३६१९.९९	१७.३	१८५६१.१३	२०.१	१८०२१.३०	१६.२
क. मुद्रा प्रदाय (एम१)	२६३७०.५७	३०१५९.०२	३४६८२.८७	३९७११.८९	३७८८.४५	१४.४	४५२३.८५	१५.०	५०२९.०२	१४.५
मुद्रा	१७०४९.१७	१९५८७.४२	२३२११.१०	२७५५६.९८	२५३८.८१	१४.९	३६२३.६८	१८.५	३९४५.८८	१७.०
चलती निक्षेप	९३२१.४०	१०५५१.५९	११४७१.७७	१२५५४.९१	१२३४.५१	१३.४	९००.१८	९.६	१०८३.१४	९.४
ख. बचत तथा कल निक्षेप	५२५५६.३६	६२३८७.८९	७६४२५.१७	८९४१७.४५	९८३१.३३	१८.७	१४०३७.२८	२२.५	१२९९२.२८	१७.०
३.२. आवधिक निक्षेप	३४१०३.३०	३८९९०.७१	४५४२१.७३	५२४४५.२०	४८८७.४१	१४.३	६४३१.०२	१६.५	७०२३.४७	१५.५
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम३)	११९०७६.७९	१३८९७०.८६	१६५३६०.१५	१९१८७५.१२	१९८९४.०७	१६.७	२६३८९.२९	१९.०	२६५१४.९७	१६.०

सं - संशोधित अनुमान

प्र - प्रक्षेपित

तालिका सूची

तालिका १	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (२०५७/५८ को मूल्यमा)
तालिका २	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा)
तालिका ३	कुल राष्ट्रिय खर्चयोग्य आम्दानी
तालिका ४	राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क
तालिका ५	मौद्रिक सर्भेक्षण
तालिका ६	ब्याजदर संरचना
तालिका ७	सरकारी वित्त स्थिति (नगद प्रवाहमा आधारित)
तालिका ८	वैदेशिक व्यापार
तालिका ९	शोधनान्तर स्थिति
तालिका १०	वैकिङ्ग क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति

तालिका १
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(२०५७/५८ को मूल्यमा)

शिरषक	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन					
	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१	
कृषि	२०,१४६.४	२०,४४१.७	२१,४७८.७	२२,४७३.१	२२,७१९.३	२३,७९२.४	२.०	४.५	४.६	१.१	४.७	
कृषि तथा वन मत्स्यपालन	१९,८२५.७	२०,२१९.६	२१,१२७.१	२२,०९५.०	२२,३३१.०	२३,३८५.०	२.०	४.५	४.६	१.१	४.७	
गैर कृषि	३६,४९१.५	३६,४५७.०	३९,८५६.९	४१,६६३.२	४३,५६४.२	४५,८९०.५	५.४	३.६	४.५	४.६	५.३	
उद्योग	८,७७८.४	९,१२९.५	९,५२५.०	९,८११.२	१०,०५८.२	१०,३३१.९	४.०	४.३	३.०	२.५	२.७	
खानी तथा उत्खनन	२५३.१	२५८.५	२६३.७	२६३.७	२७७.०	२८६.१	२.१	२.०	५.०	३.३	३.७	
उत्पादन उद्योग	३,९१३.२	४,०२९.१	४,१९२.३	४,३४४.५	४,५०५.९	४,५८९.९	-०.९	४.१	३.६	३.७	१.९	
विद्युत, ग्यास तथा पानी	१,२७५.०	१,२९८.९	१,३५६.४	१,४६९.०	१,४७३.१	१,५४३.८	१.९	४.४	८.३	०.३	४.८	
निर्माण	३,३३७.१	३,५४३.०	३,७९२.६	३,७२०.७	३,७९३.१	३,९०१.६	६.२	४.८	०.२	१.९	२.९	
सेवा	२७,७१३.१	२९,३२७.५	३०,३३१.९	३१,८५२.०	३३,५०६.०	३५,५५८.६	५.८	३.४	५.०	५.२	६.१	
धोक तथा खुद्रा व्यापार	७,०४८.१	७,५२३.७	७,६२९.८	७,८९६.७	८,४३२.५	९,१७७.६	६.७	१.४	३.५	६.८	८.८	
होटल तथा रेस्टुरेन्ट	९०५.६	९६४.६	१,०२४.४	१,१००.०	१,१६०.५	१,२४२.९	६.५	९.२	७.४	५.५	७.१	
यातायात, भण्डारण तथा संचार	५,१५८.५	५,४६५.७	५,७५०.४	६,२१६.०	६,६७७.०	७,१७८.९	६.०	५.२	८.१	७.४	७.५	
वित्तीय मध्यस्थता	२,४६३.२	२,५३३.७	२,६१६.३	२,७७७.१	२,६८२.५	२,७३०.५	२.८	३.३	३.५	-०.९	१.८	
घर जग्गा, भाडा तथा व्यावसायिक सेवाहरू	४,६४२.१	४,७८१.८	४,८८९.४	५,०३४.६	५,१७०.६	५,३२६.१	३.०	२.३	३.०	२.७	३.०	
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	१,००१.२	१,०४०.५	१,०८०.६	१,१२०.३	१,१८२.२	१,२४९.२	३.९	३.९	३.७	५.५	५.७	
शिक्षा	३,६२३.३	३,६६३.८	३,९७९.९	४,२०१.९	४,४५०.६	४,७१९.६	६.६	३.०	५.६	५.९	६.०	
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	८१९.१	८५८.१	९०१.२	९५९.१	१,०१२.९	१,०६९.१	५.८	५.०	६.४	५.६	५.५	
अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवाहरू	२,०५२.०	२,२९६.६	२,४५९.९	२,६१६.३	२,७३६.९	२,८६४.७	११.९	७.१	६.४	४.६	४.७	
कुल मूल्य अभिवृद्धि (अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थतासहित)	५६,६३७.९	५९,००८.७	६१,३३५.६	६४,१३६.३	६६,२८३.५	६९,६८२.९	४.२	३.९	४.६	३.३	५.१	
अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थता	२,३७२.५	२,४३२.७	२,५८२.१	२,६७२.५	२,६९१.९	२,८१३.६	२.५	६.१	३.५	०.७	४.५	
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	५४,२६५.४	५६,५७६.०	५८,७५३.५	६१,४६३.८	६३,५९१.६	६६,८६९.३	४.३	३.८	४.६	३.५	५.२	
उत्पादित वस्तुमा खुद कर	४,७४५.५	५,२७७.०	५,२९६.०	५,५६४.३	६,०९८.३	६,५५२.८	११.२	-१.२	६.७	८.२	८.९	
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उत्पादकको मूल्यमा)	५९,०१०.९	६१,८५३.०	६३,९६९.५	६७,०२८.१	६९,६९०.९	७३,४२२.१	४.८	३.४	४.८	३.९	५.५	

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका २
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(प्रचलित मूल्यमा)

शिरांक	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१
कृषि	३०९५.३	३९५७.५	४७८१.९	५०६२.५	५३३५.५	५९२३.९	२७.८	२०.८	५.९	५.६	१०.८
कृषि तथा वन मत्स्यपालन	३०५४.७	३९१५.९	४७३२.०	५००४.५	५२७८.९	५८३६.९	२८.२	२०.९	५.७	५.५	१०.६
गैर कृषि	६२९३.९	७२८१.५	८१९९.२	९३१९.०	१०४३५.२	११९७५.८	१४.९	१२.३	१४.७	१२.९	१४.७
उद्योग	१४८९०.९	१६९३८.३	१९२८४.५	२१५३८.७	२३९२७.५	२६२२८.७	१३.८	१३.९	११.७	११.९	९.७
खानी तथा उत्खनन	५०.४	५९.६	६५.६	८१.६	९६.६	११२.३	१६.६	१७.४	१७.४	१७.८	१७.०
उत्पादन उद्योग	६५४४.७	७०९२.४	८०५३.९	९१९६.४	१००३९.२	१०८७४.५	८.४	१३.५	१३.२	१०.०	८.४
विद्युत, ग्यास तथा पानी निर्माण	१४६२.९	१५२४.४	१६००.२	१७५१.८	२०३६.८	२१७२.६	४.२	५.०	९.५	१६.३	६.७
सेवा	४८०४३.८	५५३४३.२	६१९९४.७	७१५८०.३	८०४२६.७	९३४८३.९	१५.२	११.९	१५.६	१२.४	१६.२
थोक तथा खुद्रा व्यापार	१२४१२.९	१६१०६.७	१७९३०.६	१९८१६.४	२२८७४.७	२६७५१.०	२९.८	१९.३	१०.५	१५.४	१६.९
होटल तथा रेस्टुरेन्ट	१३९४.३	१७३४.७	२१०५.७	२५३०.७	२९८८.६	३५३०.३	२४.४	२१.४	२०.२	१८.९	१८.९
यातायात, भण्डारण तथा संचार	९२६९.८	९५३०.४	१०५८३.४	१२२३५.४	१४०५३.७	१५६५०.०	२.९	११.०	१५.६	१४.९	११.४
वित्तीय मध्यस्थता	३९१०.०	४६०८.३	५०११.९	५८५२.९	६२९८.३	६७२७.८	१७.९	८.७	१६.८	६.२	८.२
घर जग्गा, भाडा तथा व्यावसायिक सेवाहरु	८१६२.५	९३७४.७	१०६२३.६	१२३२९.३	१३८५८.७	१५०९०.०	१४.९	१३.३	१६.०	१२.५	८.९
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	१८५५.६	२१६९.५	२४८३.०	३०५४.७	३२२३.६	४२५७.८	१६.९	१४.५	२३.०	५.५	३२.९
शिक्षा	६२६४.२	६९३८.४	६७७३.९	८१७९.७	९१७३.६	११४८३.३	-२.०	१०.४	२०.८	१२.२	२५.२
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	१३७४.४	१५३८.२	१७०८.७	२०४३.९	२२३२.७	२६५५.५	११.९	११.९	१९.६	९.३	१८.९
अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवाहरु	३४०८.९	४१४२.३	४६९४.७	५५४६.९	५८०२.८	७३३७.४	२१.५	१३.३	१८.९	४.६	२६.४
कुल मूल्य अभिवृद्धि (अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थतासहित)	९३८८९.२	१११८५७.०	१२९०९४.९	१४३७४४.५	१५७८०५.७	१७८९७६.९	१९.९	१५.३	११.४	९.८	१३.४
अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थता	२९३६.२	३५१५.६	४१६६.०	४९९९.२	५५२०.५	६५१७.२	१९.७	१८.५	२०.०	१०.४	१८.९
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	९०९५३.०	१०८३४१.४	१२४८४८.९	१३८७४८.२	१५२२८५.२	१७२४५९.७	१९.९	१५.२	११.९	९.८	१३.२
उत्पादित वस्तुमा खुद कर	७८७४.४	१०९३५.८	११८४७.२	१३९८६.२	१६९७९.०	२०३९२.९	३८.९	८.३	१८.९	२१.४	२०.९
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उत्पादकको मूल्यमा)	९८८२७.७	११९२७७.२	१३६६९५.३	१५२७३४.४	१६९२६४.२	१९२८५१.८	२०.७	१४.६	११.७	१०.८	१३.९

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका ३
कुल राष्ट्रीय खर्चयोग्य आम्दानी
(प्रचलित मूल्यमा)

शिशर्क	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१
कुल उपभोग	८९५०४.२०	१०५६१८.४०	११७६०३.००	१३५९५३.८०	१५२१७१.६०	१७५६४८.३०	१८.०	११.३	१५.६	११.९	१५.४
सरकारी क्षेत्र	१०६५२.७०	११९१८.९०	१३०९१.७०	१६४३७.००	१६८१९.२०	२१५६५.८०	११.९	९.८	२५.६	२.३	२८.२
निजी क्षेत्र	७७२७६.२०	९१६९९.३०	१०२२१२.६०	११६७८६.१०	१३२४३६.३०	१५०५८०.३०	१८.७	११.५	१४.३	१३.४	१३.७
गैर-मुनाफाकारी संस्थाहरू	१५७५.३०	२०००.२०	२२९८.७०	२७३०.७०	२९१६.१०	३५०२.२०	२७.०	१४.९	१८.८	६.८	२०.१
कुल लगानी	३१३०२.९०	४५६४९.००	५१९२६.७०	५२६८८.९०	६२४६४.५०	७१५०५.७०	४५.८	१३.८	१.५	१८.६	१४.५
कुल स्थिर पूँजी लगानी	२११०३.९०	२६४८८.८०	२९२७३.००	३१७१८.५०	३८२१५.३०	४४६१२.९०	२५.५	१०.५	८.४	२०.५	१६.७
सरकारी क्षेत्र	४४२७.८०	५३६६.५०	६३८०.६०	७१५५.५०	७१०५.४०	९०३०.००	२१.२	१८.९	१२.१	-०.७	२७.१
निजी क्षेत्र	१६६७६.१०	२११२२.३०	२२८९२.४०	२४५६२.९०	३११०९.९०	३५५८३.००	२६.७	८.४	७.३	२६.७	१४.४
स्टक परिवर्तन	१०१९९.००	१९९६०.२०	२२६५३.७०	२०९७०.४०	२४२४९.२०	२६८९२.८०	८७.९	१८.२	-७.४	१५.६	१०.९
कुल आन्तरिक माग	१२०८०७.१०	१५१२६७.४०	१६९५२९.७०	१८८६४२.७०	२१४६३६.१०	२४७१५४.००	२५.२	१२.१	११.३	१३.८	१५.२
वस्तु तथा सेवा निर्यात	१२२७३.७०	११४२९.८०	१२१७१.४०	१५३८६.३०	१८११८.१०	२३४१९.२०	-६.९	६.५	२६.४	१७.८	२९.३
वस्तु तथा सेवा आयात	३४२५३.६०	४३४१९.८०	४५००५.९०	५१२९४.८०	६३४८९.९०	७७७२१.६०	२६.८	३.७	१४.०	२३.८	२२.४
खुद वस्तु तथा सेवा निर्यात	-२१९७९.९०	-३१९९०.००	-३२८३४.५०	-३५९०८.४०	-४५३७१.८०	-५४३०२.४०	४५.५	२.६	९.४	२६.४	१९.७
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	९८८२७.२०	११९२७७.४०	१३६६९५.४०	१५२७३४.४०	१६९२६४.३०	१९२८५१.७०	२०.७	१४.६	११.७	१०.८	१३.९
खुद साधन आय	११७५.००	९११.७०	७५४.९०	१२२९.१०	१३०७.९०	३८२२.४०	-२२.४	-१७.२	६२.८	६.४	१९२.३
कुल राष्ट्रिय आय	१००००२.२०	१२०१८९.१०	१३७४५०.३०	१५३९६३.५०	१७०५७२.२०	१९६६७४.१०	२०.२	१४.४	१२.०	१०.८	१५.३
खुद ट्रान्सफर	२४९४८.७०	२८२६४.८०	३०७८५.९०	४२२७७.२०	४९७७०.१०	६८५४२.६०	१३.३	८.९	३७.३	१७.७	३७.७
कुल राष्ट्रिय खर्चयोग्य आम्दानी	१२४९५०.९०	१४८४५३.९०	१६८२३६.२०	१९६२४०.७०	२२०३४२.३०	२६५२१६.७०	१८.८	१३.३	१६.६	१२.३	२०.४

सं - संशोधित अनुमान
प्रा - प्रारम्भिक अनुमान
स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका ४
राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क
आधार वर्ष : २०६२/६३ = १००

महिना	२०६६/६७		२०६७/६८		२०६८/६९		२०६९/७०		२०७०/७१	
	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन
साउन	१३६.०	१०.१	१४८.९	९.५	१६०.३	७.७	१७९.३	११.९	१९३.४	७.९
भदौ	१३७.४	९.२	१४९.२	८.६	१६१.९	८.५	१८०.१	११.२	१९४.४	८.०
असोज	१३८.१	८.६	१५०.२	८.९	१६३.६	८.९	१८०.८	१०.५	१९६.०	८.४
कात्तिक	१३९.०	९.१	१५०.७	८.४	१६३.४	८.५	१८०.५	१०.५	१९८.५	१०.०
मंसिर	१३८.५	१०.३	१५१.६	९.६	१६३.०	७.५	१७९.९	१०.४	१९८.४	१०.३
पुस	१३८.१	१०.७	१५३.६	११.३	१६४.०	६.८	१८०.१	९.८	१९७.६	९.७
माघ	१३९.०	११.०	१५३.०	१०.२	१६३.८	७.०	१८०.३	१०.१	१९६.१	८.८
फागुन	१३८.६	१०.०	१५३.३	१०.७	१६४.१	७.०	१८०.९	१०.२	१९६.९	८.९
चैत	१३९.६	९.८	१५४.४	१०.६	१६६.०	७.५	१८१.७	९.५	१९८.९	९.४
वैशाख	१४१.३	८.९	१५४.५	९.५	१६८	८.७	१८२.६	८.७	२००.४	९.७
जेठ	१४२.४	८.२	१५४.८	८.८	१७०.२	९.९	१८४.२	८.२	२०१.६	९.५
असार	१४४.७	९.०	१५८.६	९.६	१७६.८	११.५	१९०.५	७.८		
वार्षिक	१३९.४	९.६	१५२.७	९.६	१६५.४	८.३	१८१.७	९.९	१९७.५*	९.१*

* एघार महिनाको औसत ।

तालिका ५
मौद्रिक सर्वेक्षण
(एघार महिना)

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०६९	२०७०	२०७०	२०७१	परिवर्तन (एघार महिना)			
					२०६९/७०		२०७०/७१	
					असार	जेठ	असार	जेठ
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	३८,३७७.२१	४४,७६४.९९	४६,८२३.८०	५७,९३४.५४	५,२६८.६४ १/	१३.७	१०,९५६.०५ २/	२३.४
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	४५,५९७.६८	५३,०८०.४३	५५,४०९.३५	६६,७११.३७	७,४८२.७५	१६.४	११,३०२.०१	२०.४
१.२ वैदेशिक दायित्व	७,२२०.४७	८,३१५.४५	८,५८५.५६	८,७७६.८३	१,०९४.९८	१५.२	१९१.२८	२.२
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	६,०४६.५६	७,१६६.५०	७,४३३.२३	७,७८२.५७	१,११९.९४	१८.५	३४९.३४	४.७
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	१,१७३.९१	१,१४८.९५	१,१५२.३२	९९४.२६	-२४.९६	-२.१	-१५८.०६	-१३.७
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	७४,६५३.०२	८०,३४५.९१	८४,७१३.८३	९१,४१४.७३	६,८१२.०३ १/	९.१	६,८५५.५९ २/	८.१
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	९९,४६९.१५	११०,३२८.१२	११६,५८६.६३	१२४,८९७.२४	१०,८५८.९८	१०.९	८,३१०.६१	७.१
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	१६,२८८.२१	११,१०१.०६	१६,७७८.८३	९,२३९.७२	-५,१८७.१४	-३१.८	-७,५३९.११	-४४.९
अ. सरकारमाथिको दावी	१६,५२५.४८	१५,५८६.३१	१६,७९७.२८	१६,८६५.०२	-९३९.१८	-५.७	६८.४४	०.४
आ. सरकारी निक्षेप	२३७.२८	४,४८५.२४	१८.४५	७,६२६.००	४,२४७.९७	७.५	७,६०७.५५	५.२
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	१,००९.९४	१,०८५.५९	१,१३८.९१	१,१९८.६५	७.६४	७.५	५९.७४	५.२
ग. वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	१,१८८.४२	१,४६९.५२	१,३६६.२८	१,१०२.९२	२७३.१०	२३.०	-२६३.३६	-१९.३
अ. सरकारी	१२७.६०	११९.११	१३१.७४	१५६.६९	-८.४९	-६.७	२४.९५	१८.९
आ. गैर-सरकारी	१,०६०.८२	१,३४२.४१	१,२३४.५४	९४६.२३	२८१.५९	२६.५	-२८८.३१	-२३.४
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	८०,९८२.५८	९६,६७९.९६	९७,३०२.६१	११३,३५५.९५	१५,६९७.३७	१९.४	१६,०५३.३४	१६.५
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	२४,८१६.१३	२९,९८२.२१	३१,८७२.८०	३३,४८२.५१	४,०४६.९५ १/	१६.३	१,४५५.०२ २/	४.६
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम२)	११३,०३०.२३	१२५,११०.९०	१३१,५३७.६३	१४९,३४९.२६	१२,०८०.६७	१०.७	१७,८११.६४	१३.५
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम१+	७८,९२६.९३	८८,४५९.१७	९२,५४६.९१	१०६,७५४.१६	९,५३२.२४	१२.१	१४,२०७.२५	१५.४
क. मुद्रा प्रदाय (एम१)	२६,३७०.५७	२९,३२२.०१	३०,१५९.०२	३३,६५४.०५	२,९५१.४४	११.२	३,४९५.०३	११.६
मुद्रा	१७,०४९.१७	१८,९३१.६९	१९,५८७.४२	२२,३४१.८०	१,८८२.५२	११.०	२,७५४.३८	१४.१
चलती निक्षेप	९,३२१.४०	१०,३९०.३३	१०,५७५.५९	११,३१२.२५	१,०६८.९३	११.५	७४०.६६	७.०
ख. वचत तथा कल निक्षेप	५२,५५६.३६	५९,१३७.१६	६२,३८७.८९	७३,१००.११	६,५८०.८०	१२.५	१०,७९२.२२	१७.२
३.२. आबधिक निक्षेप	३४,१०३.३०	३६,६५१.७३	३८,९९०.७१	४२,५९५.१०	२,५४८.४३	७.५	३,६०४.३९	९.२
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम३)	११९,०७६.७९	१३२,२७७.४०	१३८,९७०.८६	१५७,१३१.८४	१३,२००.६१	११.१	१८,१६०.९८	१३.१

अ. अनुमान

१/ विदेशी विनिमय दर मूल्याङ्कन नाफा रु. १११९.१३ करोड समायोजन

२/ विदेशी विनिमय दर मूल्याङ्कन नाफा रु. १५४.६९ करोड समायोजन

तालिका ६
ब्याजदर संरचना
(प्रतिशत प्रतिवर्ष)

वर्ष महिना	२०७० असार	२०७० असोज	२०७० पुस	२०७० चैत	२०७१ असार
क. नीतिगत दर					
अनिवार्य नगद मौज्जात (सीआरआर)					
वाणिज्य बैंक	६.०	५.०	५.०	५.०	५.०
विकास बैंक	५.५	४.५	४.५	४.५	४.५
वित्त कम्पनी	५.०	४.०	४.०	४.०	४.०
बैंक दर	८.०	८.०	८.०	८.०	८.०
पुनरकर्जा दर					
विशेष पुनरकर्जा	१.५	१.०	१.०	१.०	१.०
साधारण पुनरकर्जा	६.०	५.०	५.०	५.०	५.०
निर्यातको लागि विदेशी मुद्रामा दिइने कर्जा	LIBOR+0.25	LIBOR+0.25	LIBOR+0.25	LIBOR+0.25	LIBOR+0.25
स्थायी तरलता सुविधा पेनाल ब्याजदर [^]	८.०	८.०	८.०	८.०	८.०
ख. सरकारी सेक्युरिटी					
ट्रेजरी बिल्ल (२८ दिने) [*]	०.५५	०.०४	०.२५	०.०२	०.०१
ट्रेजरी बिल्ल (९१ दिने) [*]	१.१९	०.०७	०.४७	०.०६	०.०२
ट्रेजरी बिल्ल (१८२ दिने) [*]	१.६०	०.४२	०.९३	०.२६	०.४२
ट्रेजरी बिल्ल (३६४ दिने) [*]	२.७१	०.७९	१.०६	०.६८	०.७२
विकास ऋण पत्र	५.०-९.५	५.०-९.५	३.२५-९.५	३.२५-९.५	३.२५-९.५
राष्ट्रिय/नागरिक बचत पत्र	६.०-१०	६.०-१०	६.०-१०.०	६.०-१०.०	६.०-१०.०
ग. अन्तर बैंक कारोबार दर	०.८६	०.२५	०.२१	०.१९	०.१६
घ. भारत औसत निक्षेप ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	५.२५	४.८९	४.६८	४.३०	४.२२**
ङ. भारत औसत कर्जा ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	१२.०९	११.७८	११.५३	१०.९२	१०.८१**
च. आधार ब्याजदर (वाणिज्य बैंक) [§]	९.८३	९.२३	८.७५	८.३८	८.२३**

[^] २०६९ भदौ १ गतेदेखि बैंक दरमै स्थायी तरलता सुविधा प्रदान गर्न थालिएको ।

^{*} भारत औसत डिप्लोमेट दर

[§] २०६९ पुसदेखि आधार ब्याजदर गणना गरी प्रकाशन गर्न थालिएको ।

** २०७१ जेठ

तालिका ७
सरकारी वित्त स्थिति
(नगद प्रवाहमा आधारित)

(२०७१ असार २७ गतेसम्मको तथ्याङ्कमा आधारित)⁺

(रु. करोडमा)

शीर्षक	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१ ^१	प्रतिशत परिवर्तन	
				२०६९/७०	२०७०/७१
विनियोजित खर्च	३२७३५.०८	३२६५६.८५	३७०६४.८२	-०.२	१३.५
चालू	२३९८३.३७	२३५१४.६४	२८०३३.१५	-२.०	१९.२
पूँजीगत	४८४८.८८	४२४८.७४	४६३६.६२	-१२.२	८.९
(क) आन्तरिक साधन र ऋण	४३३१.५४	३९५४.२७	४०६३.६६	-८.७	२.८
(ख) वैदेशिक अनुदान	५१७.३४	३०४.४७	५७२.९६	-४१.१	८८.२
वित्तीय व्यवस्था	३९०२.८३	४८८३.४७	४३९५.०५	२५.१	-१०.०
(क) आन्तरिक साधन र ऋण	३८४६.३१	४८३०.५३	४३३९.०९	२५.६	-१०.२
(ख) वैदेशिक अनुदान	५६.५२	५२.९४	५५.९६	-६.३	५.७
खर्च नभई बाँकी रहेको सरकारी मौज्जात	१२३२.२८	२२.०९	०.००	-९८.२	
चालू	३५६.३५	४.९०	०.००	-९८.६	
पूँजीगत	३०४.१५	१७.१९	०.००	-९४.३	
वित्तीय	५७१.७८	०.००	०.००		
बजेटको यथार्थ खर्च	३१५०२.८०	३२६३४.७६	३७०६४.८२	३.६	१३.६
चालू	२३६२७.०२	२३५०९.७४	२८०३३.१५	-०.५	१९.२
पूँजीगत	४५४४.७३	४२४१.५५	४६३६.६२	-६.७	९.३
वित्तीय	३३३१.०५	४८८३.४७	४३९५.०५	४६.६	-१०.०
फ्रिज खाताबाट खर्च	४८२.२१	१२११.५६	१३.८४	१५१.३	-९८.९
फ्रिज १: चालू	१४५.२५	३४२.१०	०.९२	१३५.५	-९९.७
फ्रिज २: पूँजीगत	३३६.९६	२९७.६८	१२.९२	-११.७	-९५.७
फ्रिज ३: वित्तीय	०.००	५७१.७८	०.००		
कुल खर्च	३१९८५.०१	३३८४६.३२	३७०७८.६६	५.८	९.६
कुल साधन	२९७५०.६४	३२९५५.१५	३९३६८.०३	१०.८	१९.५
राजस्व तथा अनुदान	२९०९४.५३	३२२६०.५६	३७४७७.९७	१०.९	१६.२
राजस्व	२४४३७.१८	२९६०१.१४	३३७५१.५२	२१.१	१४.०
वैदेशिक अनुदान	४६५७.३५	२६५९.४२	३७२६.४५	-४२.९	४०.१
गैर बजेटरी आय, खर्च	५३०.९६	६३६.७७	७४६.८९	१९.९	१७.३
अन्य आय	१०.०१	७.८९	-५.३८	-२१.२	-१६८.२
म. अ. क. कोष खाता	७.५०	-१.३५	२३५.९०	-११८.०	-१७५७४.१
भन्सार कोष खाता	२५.३९	२५.८१	९१.३४	१.७	२५३.९
स्थानीय निकाय खाता #	८२.२५	२५.४७	८२१.३१	-६९.०	३१२४.६
बजेट बचत/घाटा (-)	-२२३४.३७	-८९१.१७	२२८९.३७	-६०.१	-३५६.९
न्यून व्यहोरीने श्रोतहरू	२२३४.३७	८९१.१७	-२२८९.३७	-६०.१	-३५६.९
आन्तरिक ऋण	१६४०.७५	-१७०.८१	-३८३२.८६	-११०.४	२१४३.९
आन्तरिक सापटी	३६४१.००	१९०४.२८	९९८.२८	-४७.७	-४७.६
क. ट्रेजरी बिल्स	१७२८.३४	१९००.००	०.००	९.९	
ख. विकास ऋणपत्र	१४००.००	०.००	९००.००		
ग. राष्ट्रिय बचतपत्र	५००.००	०.००	९०.६४		
घ. नागरिक बचतपत्र	१२.६६	०.००	०.००		
ङ. वैदेशिक रोजगारी बचतपत्र	०.००	४.२८	७.६४		७८.५
अधिकवर्ष ⁺⁺	-२३१२.५१	-२०४४.३०	-४९७४.३०	-११.६	१४३.३
अन्य [@]	३१२.२६	-३०.७९	१४३.१६	-१०९.९	
वित्तीय व्यवस्था	४७४.४७	७५.५३	४२.५७	-८४.१	-४३.६
वैदेशिक ऋण	११९.१५	९८६.४५	१५००.९२	७२७.९	५२.२

⁺ प्रस्तुत तथ्यांक सरकारी कारोबार गर्ने नेपाल राष्ट्र बैंकका ८ कार्यालय, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकका ६६ मध्ये ६६ वटै शाखा, नेपाल बैंकका ४४ मध्ये ३२ शाखा, एभरेष्ट बैंकका ९ शाखा, ग्लोबल आइएमई बैंकका ४ शाखा, नेपाल बंगलादेश बैंक, एनएमबी बैंक र बैंक अफ काठमाडौंका ११ शाखाबाट प्राप्त तथ्यांकमा आधारित रहेको छ। त्यसैगरी, ७५ वटा जिल्लास्थित ७९ वटा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयहरू र भुक्तानी केन्द्रहरूबाट प्राप्त निकाशा विवरणमा आधारित रहेको छ।

गा.वि.स. तथा जि.वि.स. लाई वितरण भएको रकम मध्ये खर्च नभई बाँकी रहेको परिवर्तन।

⁺⁺ ऋणात्मक चिन्ह (-) ले बचत जनाउँछ।

@ नेपाल सरकारको कारोबारबाट आर्जित व्याज तथा अन्य।

अ अपरिष्कृत

तालिका ८
वैदेशिक व्यापार[†]

(रु. करोडमा)

	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०६८/६९ *	२०६९/७० *	२०७०/७१ *	प्रतिशत परिवर्तन	
	वार्षिक	वार्षिक	वार्षिक				२०६९/७० *	२०७०/७१ *
कूल निर्यात	६४३३.८५	७४२६.१०	७६९१.७०	६७२१.४५	६९९२.६७	८१७३.०५	४.०	१६.९
भारत	४३३६.०४	४९६९.६३	५०९९.९८	४५२५.८२	४६४३.४९	५४५४.०९	२.६	१७.५
अन्य मुलुक	२०९७.८१	२४६४.४७	२५९१.७२	२१९५.६३	२३४९.१८	२७१८.९६	७.०	१५.७
कूल आयात	३९६१७.५५	४६१६६.७७	५५६७४.०३	४१९५७.३८	५०८६०.०१	६४५७०.३७	२१.२	२७.०
भारत	२६१९२.५२	२९९३८.९६	३६७०३.९३	२७२२६.२०	३३५७३.१२	४३१६२.१२	२३.३	२८.६
अन्य मुलुक	१३४२५.०३	१६२२७.८१	१८९७०.१०	१४७३१.१८	१७२८६.८९	२१४०८.२५	१७.३	२३.८
व्यापार सन्तुलन	-३३१८३.७०	-३८७४०.६७	-४७९८२.३३	-३५२३५.९३	-४३६६७.३५	-५६८९७.३२	२४.५	२८.६
भारत	-२१८५६.४८	-२४९७७.३३	-३१६०३.१५	-२२७००.३८	-२८९२९.६३	-३७७००.०३	२७.४	३०.३
अन्य मुलुक	-११३२७.२२	-१३७६३.३४	-१६३७९.१८	-१२५३५.५५	-१४७३७.७२	-१९१९७.२९	१९.२	२५.१
कूल व्यापार	४६०५१.४०	५३३५९.२८	६३३६५.७२	४८६७८.८३	५५६५२.६६	७२७४३.४२	१८.८	२५.७
भारत	३०५२८.५६	३४९००.५९	४९८०३.९१	३९७५२.०२	३८२९६.६१	४८६९६.२१	२०.४	२७.२
अन्य मुलुक	१५५२२.८४	१८४५८.६९	२१५६२.८१	१८९२६.८१	१७३५६.०५	२४०४७.२१	१६.०	२२.९
निर्यात आयात अनुपात	१६.२	१६.१	१३.८	१६.०	१३.७	१२.७		
भारत	१६.६	१६.६	१३.९	१६.६	१३.८	१२.६		
अन्य मुलुक	१५.६	१५.२	१३.७	१४.९	१३.६	१२.७		
कूल निर्यातमा हिस्सा								
भारत	६७.४	६६.८	६६.३	६७.३	६६.४	६६.७		
अन्य मुलुक	३२.६	३३.२	३३.७	३२.७	३३.६	३३.३		
कूल आयातमा हिस्सा								
भारत	६६.१	६४.८	६५.९	६४.९	६६.०	६६.८		
अन्य मुलुक	३३.९	३५.२	३४.१	३५.१	३४.०	३३.२		
कूल व्यापार घाटामा हिस्सा								
भारत	६५.९	६४.५	६५.९	६४.४	६५.९	६६.९		
अन्य मुलुक	३४.१	३५.५	३४.१	३५.६	३४.१	३३.१		
कूल व्यापारमा हिस्सा								
भारत	६६.३	६५.१	६६.०	६५.२	६६.१	६६.८		
अन्य मुलुक	३३.७	३४.९	३४.०	३४.८	३३.९	३३.२		
कूल व्यापारमा निर्यात आयातको हिस्सा								
निर्यात	१४.०	१३.९	१२.१	१३.८	१२.१	११.२		
आयात	८६.०	८६.१	८७.९	८६.२	८७.९	८८.८		

† भन्सार तथ्यांकमा आधारित

* एघार महिना

तालिका ९
शोधनान्तर स्थिति

(रु. करोडमा)

विवरण	२०६८/६९		२०६९/७०		२०७०/७१ अ		प्रतिपात परिवर्तन एघार महिना	
	११ महिना	वार्षिक	११ महिना	वार्षिक	११ महिना	२०६९/७०	२०७०/७१ अ	
क. चालु खाता	६१५६.०८	७५९७.९२	४१५५.५३	५७०६.०७	७७८३.९८	-३२.५	८७.३	
नियत, एफ.ओ.बी.	७३९०.४०	८१५१.१८	७८११.५८	८५९८.९८	९१४९.१३	५.७	१७.१	
तेल	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००			
अन्य	७३९०.४०	८१५१.१८	७८११.५८	८५९८.९८	९१४९.१३	५.७	१७.१	
आयात, एफ.ओ.बी.	-४१३१९.५६	-४५४६५.३१	-४९९९०.४९	-५४७२९.४३	-६३४७०.१६	२१.०	२७.०	
तेल	-८४४५.५५	-९२२५.५६	-९८०५.५५	-१०७३.८९	-१२२६९.८२	१६.१	२५.१	
अन्य	-३२८७४.०१	-३६२३९.७५	-४०१८४.९४	-४४०१५.५४	-५१२००.३४	२२.२	२७.४	
व्यापार सन्तुलन	-३३९२९.१६	-३७३१४.१३	-४२१७८.९६	-४६९३०.४५	-५४३२१.०३	२४.३	२८.८	
खुद सेवा आय	१४२३.१२	१४०५.७०	७५५.१६	७५८.५८	१९७२.६३	-४९.७	१७.५	
सेवा आय	६३८४.०४	७२३५.१५	८६७०.८८	९५१९.०८	११४४०.८४	३५.९	३१.९	
यात्रा	२८७५.७५	३०७०.३८	३१५६.३३	३४२९.०६	४३२०.६०	९.८	३६.९	
अन्य नगरीको सरकारी आय	८२८.७०	१००७.१४	१६९२.०६	१८३८.७७	२१६५.९६	१०.४	२८.०	
अन्य	२६७९.५९	३९५७.६३	३८२२.४८	४२५९.०५	४९५४.२८	४.७	२९.६	
सेवा भुक्तानी	-४९६०.९२	-५८२९.४५	-७९५५.७५	-८७८०.५०	-९४६८.२१	६०.४	१९.०	
यातायात	-१९४२.११	-२२२९.२३	-३०३१.२३	-३३७७.६७	-३६४६.१८	५६.१	२०.३	
यात्रा	-२१०४.६३	-२५७६.६७	-३६९९.९१	-३९६१.९९	-३७६४.४४	७२.०	४.०	
जसमा शिक्षा मात्र	-५७४.५७	-६३७.१७	-८५९.९५	-९५०.८५	-१३३२.८४	४९.७	५५.०	
सरकारी खर्च	-१४०.३१	-१५६.६४	-१०६.२६	-११७.७९	-१४१.७७	-२४.३	३३.४	
अन्य	-७७३.८७	-८६६.६१	-११९८.३१	-१३६५.६४	-१९९५.९२	५४.८	५९.९	
व्यापार तथा सेवा क्षेत्रको सन्तुलन	-३२५०६.०४	-३५९०८.४३	-४१४६३.७५	-४५३३७.८७	-५२३४८.४०	२७.६	२६.३	
खुद आय	९५६.५०	१२२९.१४	९६९.३९	१०३७.८८	२९३४.८३	१.३	२०.७	
आय प्राप्ती	१९१४.२७	२२५२.१३	१९४८.३२	२३३२.०१	३५५१.०७	१.८	८२.३	
आय भुक्तानी	-९५७.७७	-१०२२.९९	-९७८.९३	-१०२४.१३	-६९६.२४	२.२	-३७.०	
व्यापार, सेवा तथा आय सन्तुलन	-३१५४९.५४	-३४६७९.२९	-४०४९५.३६	-४४०६३.९९	-४९४१३.५७	२८.४	२२.०	
खुद ट्रान्सफर	३७७५.६२	४२२७७.२१	४४६४९.८९	४९७७०.०६	५७९७५.५५	१.८	२८.१	
ट्रान्सफर आय	३६१६३.६६	४२७८०.५७	४५३३५.१२	५०५०६.८२	५७४९०.९५	१.८	२६.८	
अनुदान	३२२९.३१	३६२२.७१	३९२१.१०	३४१८.७५	४४०७.४०	-३.४	४१.२	
निजी क्षेत्रको विप्रेषण	३२०३७.९८	३५९५५.४४	३६८४६.२३	४३४५६.२३	४९०९५.२८	२१.९	२९.९	
पेन्सन	२५७७.४०	२८३४.३६	३२८९.८६	३५३२.६७	३८२१.४९	२७.६	१६.२	
अन्य	३१८.९७	३६८.०६	९७.९३	९७.९३	१६६.७८	६९.३	७०.३	
ट्रान्सफर भुक्तानी	-४५८.०४	-५०३.३६	-७०५.२३	-७३६.७६	-९२३.४०	५४.०	-५.८	
ख. पूँजी खाता (पूँजी ट्रान्सफर)	१५१५.१७	१८२४.१७	९२३.८९	१०३४.८३	१५७३.५५	-३९.०	७४.३	
जम्मा (क+ख)	७६७१.२५	९४२२.०९	५०७९.४२	६७४०.९०	९३५७.५३	-३३.८	८४.२	
ग. वित्तीय खाता (समूह क बाहेक)	२८३५.०७	२८९१.२८	१०१०.०४	१२४९.६३	११०२.०३	-६४.४	९.१	
प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी आप्रवाह	८०६.९०	९१९.५४	६६८.९८	९०८.१९	३१५.९७	-१७.१	-४.२	
पोर्टफोलियो लगानी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००			
अन्य लगानी सम्पत्ति	-११७३.४५	-१५७.९६	-२०३०.१७	-२२८४.६४	-१९८५.७९	७३.०	-२.२	
व्यापारिक साक्ष	-३९९.१२	-५१३.७४	-४५६.०५	-५१४.७४	-२३०.७२	१४.३	-४.८	
अन्य	-७७४.३३	-१०५.८२	-१५७४.१२	-१७७९.९०	-१७५४.७७	१०३.३	११.१	
अन्य लगानी राखिल	३२०१.६२	३५४३.७०	२३७१.२३	२६२६.०८	२७७१.८५	-२५.९	१६.९	
व्यापारिक साक्ष	२५१९.७८	२६४४.२३	१३४३.९७	१४४३.४६	२२४४.५१	-४६.७	६७.०	
ऋण	-२३.९०	१०३.६८	-१.८७	-१.२८	३५.२६	-२१.५	-१९७७.३	
सरकार	-२.७६	१०४.७६	-१.२८	-१.२८	३७२.२८	-४.३	-२९९०.४	
ऋण प्राप्ती	१०८३.०६	१३४४.५३	१३२४.९३	१३७०.१०	१६८०.३०	२२.३	२६.८	
साँचा भुक्तानी	-११०५.८२	-१२३९.७७	-१३३७.८१	-१४९१.९९	-१३०८.०२	२१.०	-२.२	
अन्य क्षेत्र	-१.१४	-१.०८	-५.८९	-६.२९	-१९.९२	४१६.७	२३.८	
करोस्ती तथा डिपोजिट	७५४.५७	८४४.६२	११५१.०३	१४३०.११	२९२.३९	५.२	-७४.६	
राष्ट्र बैंक	-३.७२	३.७०	-६.३८	-१.१७	-२.७४	७.५	-५.७	
बाणिज्य बैंक	७५८.२९	८४०.९२	११५७.४१	१४३१.२८	२९५.१३	५.२	-७४.५	
अन्य राखिल	-४.८८	-४.८८	-१०५.००	-११९.३१	-११७.४१	११.५	११.८	
जम्मा (क+ख+ग)	१०५०६.३२	१२३१३.३७	६०८९.४६	७९९०.५४	१०४५९.५६	-४२.०	७१.८	
घ. विशिष्ट पूँजी तथा मुलभुक्त	१८२४.०९	१६६३.९१	३३०.२२	३३३.५४	७८८.८८	-६१.९	१३.८	
जम्मा (क+ख+ग+घ)	१२३३०.४१	१४००७.२८	६४१९.६८	८३२४.०८	११२४८.४४	-४७.९	७५.२	
ड. रिजर्व तथा सम्वन्धित शिर्षक	-१२३३०.४१	-१४००७.२८	-६४१९.६८	-८३२४.०८	-११२४८.४४	-४७.९	७५.२	
रिजर्व सम्पत्ति	-१२२३०.९१	-१३९५८.७८	-६३१४.६२	-८२०४.९०	-१११३१.३०	-४८.६	७६.३	
नेपाल राष्ट्र बैंक	-११६८९.१४	-१३४७८.७०	-३७९८.६४	-६५७६.३०	-९८८३.८१	-६७.५	१६.०	
बाणिज्य बैंक	-५९२.७७	-४८०.०८	-२५१६.९८	-१६२७.६६	-१२४७.४९	३२४.५	-५०.४	
आई.एम.एफ. कर्जा उपयोग	-४८.५०	-४८.५०	-१०४.८६	-११९.१७	-११७.१४	११.६	११.७	
खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (-बुद्धि)	-११५७५.८४	-१३१६२.६६	-५२६८.६५	-६८९३.९६	-१०९५६.०५	-५४.५	१०७.९	

अ - अपरिष्कृत

तालिका १०
बैंकिङ क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति

(रु. करोडमा)

	असार २०६८	जेठ २०६९	असार २०६९	जेठ २०७०	असार २०७०	अ जेठ २०७१	प्रतिशत परिवर्तन	
							२०६९/७०	२०७०/७१
							असार - जेठ	असार - जेठ
नेपाल राष्ट्र बैंक	२१३०९.५१	३६१९५.४३	३७५५२.४५	४२२५१.७७	४५२९९.४५	५५४७०.८४	१२.५	२२.५
परिवर्त्य	१६५२५.७५	२७२६६.६६	२८५६८.१९	३१४९६.०५	३३९९४.००	४१६७०.४४	१०.२	२२.६
अपरिवर्त्य	४७८३.७६	८९२८.७७	८९८४.२६	१०७५५.७२	११३०५.४५	१३८००.४०	१९.७	२२.१
बैंक तथा वित्तीय संस्था	५९०५.८०	६५०५.९०	६३९३.२२	८९१७.५६	८०३०.२५	९२९३.३८	३९.५	१५.७
परिवर्त्य	५५५०.३३	५६८४.६०	५७५४.४०	८३१२.७३	७४०७.९९	८७५९.२६	४५.५	१८.२
अपरिवर्त्य	३५५.४७	८२१.३०	६३९.८२	६०४.८३	६२२.२६	५३४.१२	-१०.९	-१४.२
कुल विदेशी मुद्रा सञ्चिति	२७२१५.३१	४२७०१.३३	४३९४५.६७	५११६९.३३	५३३२९.७०	६४७६४.२२	१६.४	२१.४
परिवर्त्य	२२०७६.०८	३२९५१.२६	३४२८२.५९	३९८०८.७८	४१४०१.९९	५०४२९.७०	१६.१	२१.८
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	८१.१	७७.२	७८.०	७७.८	७७.६	७७.९	-	-
अपरिवर्त्य	५१३९.२३	९७५०.०७	९६६३.०८	११३६०.५५	११९२७.७१	१४३३४.५२	१७.६	२०.२
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	१८.९	२२.८	२२.०	२२.२	२२.४	२२.१	-	-
आयात क्षमता (महिनामा)								
वस्तु	८.४	११.४	११.६	११.३	११.७	११.२	-	-
वस्तु तथा सेवा	७.३	१०.२	१०.३	९.७	१०.१	९.८	-	-
१. कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति	२७२१५.३१	४२७०१.३३	४३९४५.६७	५११६९.३३	५३३२९.७०	६४७६४.२२	१६.४	२१.४
२. सुन, एस.डि.आर, आइ एम एफ गोल्ड ट्रान्चे	११९५.७०	७४२.८१	१६५२.०२	१९११.१०	२०७९.६६	१९४७.१५	१५.७	-६.४
३. कुल वैदेशिक सम्पत्ति (१+२)	२८४११.०१	४३४४४.१४	४५५९७.६९	५३०८०.४३	५५४०९.३६	६६७११.३७	१६.४	२०.४
४. वैदेशिक ऋणत्व	६२८४.४५	७१३७.८५	७२२०.४६	८३१५.४२	८५८५.६०	८७७६.८७	१५.२	२.२
५. खुद वैदेशिक सम्पत्ति (३-४)	२२१२६.५६	३६३०६.२९	३८३७७.२३	४४७६५.०१	४६८२३.७६	५७९३४.५०	१६.६	२३.७
६. खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (विनिमय मूल्यांकन समायोजन पूर्व) *	-४७४.०५	-१४७०२.३७	-१६२५०.६६	-६३८७.७८	-८४४६.५३	-११११०.७४	-	-
७. विदेशी विनिमय मूल्यांकन (-घाटा)	६५.०८	३३८०.८५	३०८८.००	१११९.१३	१५५२.६३	१५४.६९	-	-
८. खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (-वृद्धि) (६+७) **	-४०८.९७	-११३२१.५२	-१३१६२.६६	-५२६८.६५	-६८९३.९०	-१०९५६.०५	-	-
मसान्तको खरिद दर (प्रति अमुरिकी डलर):	७०.९५	८८.६०	८८.६०	९२.७२	९५.००	९५.३२	-	-

अ - अनुमान

* खुद वैदेशिक सम्पत्तिको परिवर्तन असार मसान्तको तथ्यांकलाई आधार मानी लिइएको ।

** विदेशी विनिमय मूल्यांकन नाफा/घाटा समायोजन पश्चात ।